

Styrets handlingsrom til å vektlegge miljøhensyn under forvaltningen av selskapet

*Forholdet mellom selskapsrettens grunnleggende
vinningshensyn, og det økende fokuset på
miljøvennlig og bærekraftig selskapsrett*

Kandidatnummer: 55
Antall ord: 14 491



JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2023

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
1.1	<i>Tema og aktualitet</i>	3
1.2	<i>Problemstillingen</i>	5
1.3	<i>Avgrensninger</i>	5
1.4	<i>Rettskilder og metodiske utfordringer</i>	7
1.4.1	Analysen	7
1.4.2	Norsk juridisk metode	7
1.4.3	EU- og EØS-rettens juridiske metode og innvirkningen på norsk rett	8
1.5	<i>Videre fremstilling</i>	9
2	Styrets forvaltningsansvar etter aksjelovgivningen	11
2.1	<i>Innledning</i>	11
2.2	<i>Aksjeloven § 6-12 (1)</i>	12
2.2.1	Forvaltningsansvaret	12
2.2.2	Vilkåret “forsvarlig organisering” av virksomheten.....	14
2.2.3	Vinningsformålet	15
2.2.4	Selskapsinteressen	16
2.2.5	Hensynet til miljø og bærekraft som en del av selskapsinteressen.....	19
3	EU-rettens påvirkning på styrets forvaltningsansvar	22
3.1	<i>Innledning</i>	22
3.2	<i>EUs og EØS’ påvirkning på norsk selskapsrett</i>	22
3.3	<i>EUs politiske tiltak for bærekraftig selskapsvirksomhet</i>	23
3.3.1	Internasjonal miljøpolitikk.....	23
3.3.2	“European Green Deal”	23
3.3.3	“Sustainable finance”	25
3.3.4	EU-taksonomien	26
3.4	<i>EUs nye selskapsrettsdirektiver under behandling</i>	28
3.4.1	Selskapsrettens dynamiske rolle	28
3.4.2	“Corporate Sustainability Due Diligence Directive”	29
4	Miljøhensynets gjennomslagskraft i selskapsretten	32
4.1	<i>Styrets handlingsrom innenfor deres forvaltningsansvar</i>	32
4.1.1	Der vinningsformålet kan harmoniseres med hensynet til miljø og bærekraft.....	33
4.1.2	Der vinningsformålet strider med hensynet til miljø og bærekraft.....	36
4.1.3	Adgangen styret har til å sette hensynet til miljø og bærekraft foran vinningsformålet	37
4.2	<i>Konklusjon</i>	41
5	Avsluttende bemerkninger – Hvordan kan miljøhensynet få større gjennomslagskraft?	44
6	Litteraturliste	47

1 Innledning

1.1 Tema og aktualitet

FNs generalsekretær uttalte på fjorårets klimatoppmøte at på grunn av stadig mørkere prognoser for effektene av klimakrisen, vil omstillingen til et klimavennlig og bærekraftig næringsliv være en «exit ramp from the climate hell highway».¹ I henhold til rapporten fra FN's klimapanel er hovedårsaken bak klimakrisen menneskelig aktivitet, noe som utgjør et økende problem for verdenssamfunnet.² I et forsøk på å finne løsninger som kunne begrense klimaendringene på et internasjonalt nivå, ble Parisavtalen utarbeidet.³ Avtalen utgjorde et vendepunkt i den internasjonale kampen mot klimakrisen, og i likhet med majoriteten av verdens land er Norge rettslig forpliktet til å følge avtalens rettslige rammeverk.⁴ For at Norge skal kunne oppfylle forpliktelsene sine etter Parisavtalen, må en økonomisk grønn vekst sikres gjennom å tilrettelegge for grønne, klimavennlige prosjekter.⁵ En slik omstilling mot grønn økonomi forutsetter at det private næringslivet bidrar til det grønne skiftet, eksempelvis gjennom at selskapsvirksomheten forvaltes på en mer bærekraftig og klimavennlig måte.⁶

Etter både aksjeloven og allmennaksjeloven § 6-12 har styret ansvar for å forvalte selskapet i tråd med selskapets interesse.⁷ Hovedformålet bak aksjelovgivningen er at selskapene skal oppnå økonomisk gevinst.⁸ Dette omtales som det overordnede vinningsformålet, og er ansett som det mest sentrale hensynet innenfor selskapsretten.⁹

Samtidig er det slått fast i både rettspraksis og juridisk teori at selskapene har et samfunnsansvar som strekker seg utover vinningsformålet.¹⁰ Dette er også lagt til grunn av Høyesterett, som i

¹ UN News, «Stand and deliver, urges UN Secretary-General as divides threaten COP27 negotiations ahead of deadline», *United Nations*, 17.11.2022, <https://news.un.org/en/story/2022/11/1130732>, (lest April 2023).

² Miljødirektoratet, «Miljøstatus: Klima», *Miljøstatus*, sist oppdatert 17.04.23 <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/>, (lest april 2023).

³ Paris Agreement, 12. desember 2015 (trådte i kraft 4. november 2016).

⁴ Christina Voigt, «Parisavtalen» i *Klimarett, Internasjonal, europeisk og norsk klimarett mot 2030*, Hans Christian Bugge, Oslo: Universitetsforlaget 2021, s.128-154, på s. 137.

⁵ St.meld. nr. 13 (2020-2021) Om klimaplan for 2021-2030, s. 12.

⁶ St.meld. nr. 13 (2020-2021) s. 175.

⁷ Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven), § 6-12 og Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) § 6-12.

⁸ Tore Bråthen, *Selskapsrett*, 6. utgave, Oslo: Focus, 2019, s. 70-71.

⁹ Det overordnede vinningsformålet i aksjeselskapsretten kommer forutsetningsvis til uttrykk i aksjeloven § 1-1 (3) nr. 2 og § 2-2 (2) og i allmennaksjeloven § 2-2 (2).

¹⁰ Bråthen (2019) s. 71.

Freia-dommen uttaler at selskapene ikke kan «isolere sig fra det samfund hvori det virker».¹¹ Selskapsvirksomheten må også forvaltes i tråd med de utfordringene samfunnet står overfor.

Klimakrisen og utfordringene som følger har medført et økende bærekraftsfokus på verdensbasis, og dette påvirker også det private næringslivet og rammeverket for reguleringen av selskapsretten. Norge har økt sin innsats for klima og miljø, blant annet gjennom økonomiske virkemidler som kvoter og avgifter, samt strengere lovregulering og forbud mot flere miljøskadelige virksomheter.¹² Klimaendringene kan derimot bare løses gjennom et globalt samarbeid, og Norge arbeider tett med EU om miljøspørsmål.¹³ EU har mål om å oppnå 55% utslippsreduksjon innen 2030 og klimanøytralitet innen 2050, og dersom EUs ambisjoner skal oppfylles må det skapes finansieringsmuligheter som bidrar til omstillingen.¹⁴ For å legge til rette for dette har EU etablert «European Green Deal» og initiativet «Sustainable Finance» for å sikre en bærekraftig omstilling på selskapsrettens området.¹⁵ EU har i tråd med dette utarbeidet flere direktiver og forordninger, blant annet taksonomi-forordningen¹⁶ og forslaget til direktivet om «Corporate Sustainability Due Dilligence».¹⁷ Disse vil få innvirkning på den norske selskapsretten i tiden fremover der de vil medføre nye rapporteringskrav for norske selskapers bærekraftige aktiviteter, og større ansvarliggjøring for påvirkningen selskapene har på miljøet som følge av Norges forpliktelser til EU gjennom EØS-avtalen.

Norges tiltak for å bekjempe klimakrisen, i tillegg til de nye EU-reguleringene, medfører økt press på norske selskapers ledelse om større ivaretagelse av miljø og bærekraft. På bakgrunn av dette vil styrets forvaltningsansvar bli påvirket. I visse tilfeller vil styret få lovpålagte plikter om ivaretagelse av miljø gjennom ny lovregulering, men styret vil også gjennom sin selvstendige beslutningsvirksomhet måtte avveie vinningsformålet mot selskapets ansvar for en bærekraftig selskapsdrift. Spørsmålet er da hvilket handlingsrom styret har til å foreta den

¹¹ Rt. 1922 s. 272 (Freia-dommen).

¹² Klima- og miljødepartementet, «Klimaendringer og norsk klimapolitikk», *Regjeringen*, sist oppdatert 22.10.2021, <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/klimaendringer-og-norsk-klimapolitikk/id2636812/> (lest mai 2023).

¹³ Klima- og miljødepartementet, «Internasjonalt klima- og miljø samarbeid», *Regjeringen*, sist oppdatert 05.10.2021, <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/internasjonalt-klima-og-miljoarbeid/id2339820/?d=w7de5dc96160f4c1cb5d5dc5a985489ae> (lest mai 2023).

¹⁴ European Commission, «Overview of sustainable finance», https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en, (lest april 2023).

¹⁵ (COM) 2019/640: European Green Deal og (COM) 2018/097 Sustainable Finance.

¹⁶ (EU) 2020/852: Taksonomi-forordningen.

¹⁷ Rådets endringsforslag til EU-kommisjonens forslag til Corporate Sustainability Due Diligence Directive, 15024/1/22 REV 1.

selvstendige avveiningen mellom motstridende hensyn, der de ikke er lovpålagt å ivareta miljøet.

1.2 Problemstillingen

Gjennom forvaltningen av selskapet vil det kunne oppstå interessekonflikter, der hensynet til vinningsformålet og hensynet til miljø står mot hverandre. Den overordnede problemstillingen er om styrets forvaltningsansvar innebærer en plikt for styret til å alltid legge avgjørende vekt på ivaretagelsen av vinningsformålet, eller om det nå er rettskildemessig grunnlag for å sette hensynet til miljø og bærekraft over muligheten til å oppnå størst mulig økonomisk gevinst. Oppgaven søker å belyse hvilket handlingsrom styret har innenfor sitt forvaltningsansvar til å foreta denne avveiningen på nåværende tidspunkt, samt hvordan dette handlingsrommet kan endres i tråd med samfunnsutviklingen og den stadig økende internasjonale reguleringen på området.

Hovedvekten i oppgaven vil ligge på de tilfellene der det er en motsetning mellom miljøhensynet og vinningsformålet, og der styret har en valgadgang til å foreta avveiningen mellom hensynene gjennom sin plikt til å forvalte selskapet forsvarlig. Det er derimot ikke sagt at miljøhensynet og vinningsformålet alltid vil stå i konflikt. I flere tilfeller kan hensynene harmoniseres, slik at det gagnar selskapet økonomisk å legge en avgjørende vekt på miljøhensyn på lang sikt. Disse situasjonene vil også belyses i den videre redegjørelsen.

1.3 Avgrensninger

Når begrepet «selskapet», «aksjelovgivningen» eller «selskapsretten» benyttes i oppgaven henvises det til selskaper som både faller inn under aksjeloven (asl.) og allmennaksjeloven (asal).¹⁸ For denne oppgaven vil det ikke være nødvendig å operere med et skille mellom de ulike selskapsformene da styrets forvaltningsansvar er identisk etter begge aksjelovene, med unntak av den absolutte plikten styret har til å utarbeide virksomhetsplan og budsjett for allmennaksjeselskaper.¹⁹ Denne forskjellen påvirker ikke problemstillingen. Til tross for at de relevante EU-rettsaktene hovedsakelig fastsetter plikter for børsnoterte selskaper, er styrets vurdering av miljø og bærekraft relevant for forvaltningsansvaret i både aksjeloven og

¹⁸ Se om lovens virkeområde i § 1-1 allmennaksjeloven og §1-1 i aksjeloven.

¹⁹ Magnus Aarbakke mfl., *Allmennaksjeloven, Lovkommentar*, note 0.1 § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

allmennaksjeloven § 6-12. I tillegg viser utviklingen i EUs lovgivning at rettsaktens virkeområde uansett vil utvides til å også omfatte mindre, ikke-børsnoterte selskaper.²⁰ For enkelthetens skyld redegjøres det for forvaltningsansvaret etter aksjeloven § 6-12, da det er modelloven og da allmennaksjeloven kun skal supplere denne. Rettskildene knyttet til aksjelovens forvaltningsansvar benyttes til å fastsette innholdet av bestemmelsen i begge lovene.²¹

Oppgavens problemstilling knytter seg til styrets plikter og det vil derfor ikke redegjøres for plikten til den øvrige selskapsledelsen, herunder daglig leder og en eventuell bedriftsforsamlingen, eller generalforsamlingen. Det er styret som har hovedansvaret for selskapets økonomi, og det er styrets ansvar som i størst grad blir påvirket av de presenterte EU-initiativene til bærekraftig selskapsdrift. Videre vil redegjørelsen av styrets plikt til «forsvarlig» selskapsorganisering, kunne få betydning for erstatningsansvaret til styrets medlemmer, men oppgaven avgrenses mot en slik drøftelse da det ikke knytter seg direkte til problemstillingen.

Etter aksjeloven § 6-28 plikter styret å fatte beslutninger som er i tråd med selskapets vedtekter. Der miljøkrav, eller miljøhensynet, fremgår av vedtektene har styret plikt til å ivareta dette uavhengig av om det strider mot vinningsformålet.²² Oppgaven avgrenses mot disse tilfellene, da problemstillingen knytter seg til tilfellene der styret må foreta en selvstendig avveining på bakgrunn av valgmuligheten de har innenfor forvaltningsansvaret. Det avgrenses også mot tilfellene der generalforsamlingen kan instruere styret til å vektlegge andre hensyn enn vinningsformålet.²³

Avslutningsvis kunne det også vært relevant å vise til åpenhetsloven som trådte i kraft i 2021, da den kom som følge av et selskapsrettslig EU direktiv og pålegger aktsomhetsvurderinger for selskaper knyttet til menneskerettigheter og arbeidsforhold.²⁴ Det avgrenses derimot mot en

²⁰ Line Asker, «EUs handlingsplan for bærekraftig finans», *Praktisk økonomi og finans*, 2022/3, årgang 38, s. 225-234, på s. 229 og eksempelvis direktivet om Corporate Sustainability Reporting (EU) 2022/2464.

²¹ NOU 1996: 3 Ny aksjelovgivning, s. 204 og Aarbakke mfl., *Allmennaksjeloven, Lovkommentar*, note 0.1 § 6-12, Juridika.no (lest mai 2023).

²² Aksjeloven § 6-28 (2): «Styret og daglig leder må ikke etterkomme noen beslutning av generalforsamlingen eller et annet selskapsorgan hvis beslutningen strider mot lov eller mot selskapets vedtekter».

²³ Bråthen (2019) s. 163.

²⁴ Barne- og familiedepartementet, «Åpenhetsloven», *Regjeringen*, sist oppdatert 21.11.2022, <https://www.regjeringen.no/no/tema/forbruker/apenhetsloven/id2947848/> (lest mai 2023).

redegjørelse av denne loven da den foreløpig ikke omfatter miljøaspektet, slik at den ikke er direkte relevant for problemstillingen i denne oppgaven.²⁵

1.4 Rettskilder og metodiske utfordringer

1.4.1 Analysen

Analysen av oppgavens problemstilling vil hovedsakelig utføres gjennom en rettsdogmatisk analyse, ved å fremstille hva som er gjeldende rett på bakgrunn av en analyse av rettskildene.²⁶ Det vil også rettes bemerkninger til selskapsrettens kommende lovregulering, sett hen til at det er et dynamisk rettsområde. Avslutningsvis vil analysen inneholde en rettspolitisk vurdering av hvordan den rettslige reguleringen av bærekraftig selskapsrett burde være.²⁷ Analysen tar utgangspunkt i rettskilder knyttet til den norske aksjelovgivningen, EU-rettsaktene og EU-initiativene som regulerer bærekraftig selskapsvirksomhet. Fremstillingen utføres etter alminnelig norsk juridisk metode, og etter EU- og EØS-rettens metode.²⁸ Problemstillingen vil analyseres etter utformingen av reglene, hvordan de tolkes og praktiseringen av dem.

1.4.2 Norsk juridisk metode

Styrets forvaltningsansvar er lovfestet tilnærmet tilsvarende i både aksjeloven og allmennaksjeloven, men for denne oppgaven vil det tas utgangspunkt i aksjeloven siden det er modelloven.²⁹ Sentrale rettskilder for fastsettelsen av forvaltningsansvarets rekkevidde vil være lovens ordlyd, forarbeider og lovkommentarer, rettspraksis og juridisk litteratur, der forarbeider og lovkommentarer særlig vil ha rettskildemessig vekt.³⁰ I tråd med tradisjonell metode er høyesterettspraksis også en tungtveiende rettskilde, da dommene i mange tilfeller får prejudikatsverdi.³¹ Juridisk teori vil også få en relativt stor rettskildemessig vekt for redegjørelsen av samfunnshensyns gjennomslagskraft i selskapsretten, siden det er beskjedent omtalt i de andre autoritative kildene.

²⁵ Lov 18. juni 2021 nr. 99 om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven).

²⁶ Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde, *Juridisk metode og tenkemåte*, 1. utgave, Oslo: Universitetsforlaget, 2019, s. 348.

²⁷ IBID.

²⁸ Jens Edvin A. Skoghøy, *Rett og rettsanvendelse*, 1. utgave, Oslo: Universitetsforlaget, 2018, s. 25.

²⁹ Aksjeloven § 6-12 og Allmennaksjeloven § 6-12.

³⁰ Geir Woxholth, *Selskapsrett*, 7. utgave, Oslo: Gyldendal, 2021, s. 23.

³¹ Sverre Blandhol mfl. «Innføring i juridisk metode», *Jussens venner*, 2015/6, årgang 50, s. 310-345, på s. 328.

1.4.3 EU- og EØS-rettens juridiske metode og innvirkningen på norsk rett

Norges forpliktelser etter EU-lovgivningen reguleres gjennom EØS-avtalen.³² Norge opererer med et dualistisk prinsipp, der det kreves en særskilt gjennomføringsakt før internasjonale regler og folkerettslige forpliktelser kan anvendes i norsk rett.³³ EØS-avtalens bestemmelser gjelder som norsk lov, ettersom avtalen er gjennomført i norsk rett gjennom EØS-loven.³⁴ Videre er EUs selskapsrettslige og miljøvern-direktiver utstedt med hjemmel i TEUV art. 44, 48 og 114, og Norge er direkte knyttet til disse direktivene gjennom EØS-avtalen.³⁵

EU vedtar stadig nye rettsakter som kan få betydning for norsk rett. Norges dualistiske prinsipp medfører at dersom EUs nye lovgivning skal få betydning for norsk rett, må EØS-komiteen først fatte en beslutning der de velger å innlemme EU-rettsakten på bakgrunn av at den er «EØS-relevant». Deretter må rettsakten inkorporeres eller transformeres til norsk rett gjennom lov eller forskriftsvedtak.³⁶ Hvorvidt en rettsakt er å anse som «EØS-relevant» kommer til uttrykk i tittelen til rettsakten, gjennom ordene «Text with EEA relevance».³⁷ Både selskapsrettens- og miljørettens nye rettsakter er i de aller fleste tilfeller å regne som EØS-relevant.³⁸ EØS-avtalen forplikter dermed Norge til å følge reglementet EU vedtar, både på det selskaps- og miljørettslige området.

Det er flere EU-direktiver og forordninger som er av betydning for norsk selskapsrett, noen som allerede er gjennomført i norsk rett og andre som ligger til behandling hos EU. Dette er alle relativt nye rettsakter, slik at det ikke finnes praksis fra EU-domstolen ennå. På bakgrunn av dette vil den primære og mest sentrale rettskildedefaktoren for EU-rettsaktene på nåværende tidspunkt være ordlyden i direktivene og forordningene. Videre vil forarbeidene og uttalelsene fra EU-organene knyttet til utarbeidelsen av rettsaktene også være en sentral rettskilde for tolkningen, men de vil ikke være en like tungtveiende rettskilde som norske forarbeider.³⁹

³² Avtale om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), Porto, 1992 (Trådte i kraft 1. Januar 1994).

³³ Ot.prp. nr. 45 (2002-2003) Lov om endring i menneskerettsloven mv, s. 17.

³⁴ Lov 27. november 1992 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv (EØS-loven), § 1.

³⁵ EØS-avtalens artikkel 77 og 119 og vedlegg XX Miljø.

³⁶ Utenriksdepartementet, «Slik blir EØS-regelverk til», *Regjeringen*, sist oppdatert 21.03.2023 <https://www.regjeringen.no/no/tema/europapolitikk/eos1/eos-regelverk/id686837/>. (lest mars 2023).

³⁷ Eksempelvis (EU) 2020/852: Taksonomi-forordningen.

³⁸ Knut Kroepelien og Hans Christian Bugge «EUs klimarett og Norges klimaavtale med EU – en innføring» i *Klimarett, Internasjonal, europeisk og norsk klimarett mot 2030*, Hans Christian Bugge, Oslo: Universitetsforlaget, 2021, s. 293-323, s. 293.

³⁹ Fredrik Sejersted mfl. *EØS-rett*, 3. utgave, Oslo: Universitetsforlaget, 2011, s. 57.

Forarbeidene fastsetter ingen klare plikter, men kan bidra til å belyse formålet bak utarbeidelsen av rettsaktene.⁴⁰

I tiden fremover vil EU-domstolen komme til å tolke de nye EU-rettsaktene, og fastsette innholdet av disse. Derimot er det EFTA-domstolen som har i oppgave å tolke EØS-avtalen og de nye rettsaktene som er å regne som «EØS-relevante». EU-domstolens uttalelser vil likevel være retningsgivende for Norges tolkning og anvendelse av rettsaktene, da EU-domstolpraksis utgjør en sentral rettskildedefaktor for avgjørelsene som avsies i EFTA-domstolen.⁴¹ Høyesterett vil uansett kunne ta selvstendig stilling til tolkningen av EØS-avtalens regler grunnet Norges dualistiske system, men høyesterettspraksis viser at de anvender EFTA-domstolen og EU-domstolens avklaringer som en viktig tolkningskilde.⁴² På den måten vil praksis fra både EFTA- og EU-domstolen kunne få rettskildemessig vekt i norsk rett for fremtiden.

1.5 Videre fremstilling

Oppgaven er delt i fire hoveddeler. Den første delen vil klargjøre styrets forvaltningsansvar etter norsk aksjelovgivning. Hovedfokuset er å belyse styrets adgang til å vektlegge ulike hensyn som gjør seg gjeldende for selskapsvirksomheten. I den anledning vil det også redegjøres for hva som kreves for at det overordnede vinningsformålet er ivarettatt, og innholdet av begrepet selskapsinteressen.

I andre del vil det redegjøres for hvordan EU-lovgivningen påvirker styrets forvaltningsansvar. Det vil her gis en oversikt over de mest relevante politiske tiltakene EU har iverksatt knyttet til bærekraftig selskapsrett, med fokus på de rettsaktene som særlig får innvirkning på styrets forvaltningsansvar. Denne oversikten skal bidra til å belyse hvordan den rettslige reguleringen i norsk selskapsrett blir påvirket av Norges internasjonale forpliktelser.

Oppgavens tredje del analyserer den overordnede problemstillingen. Det foretas en vurdering av styrets handlingsrom innenfor forvaltningsansvaret, basert på redegjørelsen etter aksjelovgivning og hvordan den kan utvides basert på EU-lovgivningen og samfunnsutviklingen ellers. Det skal avklares hvorvidt det er rettskildemessig grunnlag for

⁴⁰ Sejersted mfl. (2011) s. 57.

⁴¹ Sejersted mfl. (2011) s. 262.

⁴² Sejersted mfl. (2011) s. 263.

styret å legge vekt på hensynet til miljø og bærekraft, til fordel for det overordnede vinningsformålet.

I oppgavens siste del knyttes det avsluttende bemerkninger til hvordan selskapsrettens lovregulering burde være for å gi miljøhensynet større gjennomslagskraft, og hva som kan bli konsekvensen av en slik rettslig regulering.

2 Styrets forvaltningsansvar etter aksjelovgivningen

2.1 Innledning

Selskaper er et selvstendig rettssubjekt uten ansvar for aksjeeierne, og dette er reflektert i selskapslovgivningen gjennom at styret og daglig leder handler på vegne av selskapet.⁴³ Styrets oppgave er å ivareta selskapets interesser, både eierinteresser, de ansattes interesser og kreditorinteresser.⁴⁴ Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper er lovpålagt å ha et styre, samt at selskapets eneksjonær eller aksjonærer utgjør selskapets generalforsamling.⁴⁵ Etter aksjeloven § 6-2 (1) er det valgfritt for selskapet å ha daglig leder, mens etter allmennaksjeloven § 6-2 (1) er det obligatorisk. I allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper med mer enn 200 ansatte, vil det også være obligatorisk med en bedriftsforsamling.⁴⁶

Generalforsamlingen er selskapets øverste organ etter aksjeloven § 5-1, og består av selskapets aksjonærer. Kompetansen til generalforsamlingen er negativt avgrenset i aksjelovgivningen, slik at de har myndighet til å treffe alle avgjørelser så lenge disse ikke ligger til de øvrige selskapsorganene.⁴⁷ Generalforsamlingen regnes derimot ikke som en del av selskapets ledelse. Selskapets ledelse er en fellesbetegnelse for styret, daglig leder og bedriftssamlingen.⁴⁸

Daglig leder har ansvar for den daglige ledelsen av selskapet, og deres myndighet er avgrenset mot saker som er av «uvanlig art eller stor betydning».⁴⁹ Disse sakene ligger til styret å fatte avgjørelser om.⁵⁰ Dersom et aksjeselskap ikke har oppnevnt en daglig leder, vil styret ha ansvar for den daglige driften.⁵¹ For selskaper med mer enn 200 ansatte plikter selskapet å ha bedriftsforsamling, etter aksjeloven § 6-35. Formålet er å styrke de ansattes innflytelse for selskapsvirksomheten i saker som er av stor betydning for selskapet og deres ansatte.⁵²

⁴³ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, note 1.2 og 1.3 til kapittel 6, Juridika.no (lest mai 2023).

⁴⁴ Woxholt (2021) s. 159.

⁴⁵ Woxholt (2021) s. 160.

⁴⁶ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, note 1.1 til kapittel 6, Juridika.no (lest mars 2023).

⁴⁷ Bråthen (2019) s. 163.

⁴⁸ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, note 1.1 til kapittel 6, Juridika.no (lest mars 2023).

⁴⁹ Aksjeloven § 6-14 (1) jf. (2).

⁵⁰ Olav Fr. Perland, «Styreansvar etter de nye aksjelovene – har ansvaret blitt skjerpet?», *Tidsskrift for forretningsjuss*, 1999/2, årgang 5, s. 125-159, på s. 139.

⁵¹ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, note 1.1 til § 6-2, Juridika.no (lest mai 2023).

⁵² Bråthen (2019) s. 212.

I denne oppgaven er det styrets lovpålagte plikter det skal redegjøres for. Styret har i oppgave å forvalte selskapet på vegne av aksjeeierne, gjennom å opptre som deres tillitsvalgte. De er derfor forpliktet til å særlig ivareta aksjeeierne interesser om å oppnå økonomisk gevinst gjennom selskapsvirksomheten.⁵³ Styrets handlingsrom innenfor forvaltningsansvaret begrenses kun av beslutninger truffet av generalforsamlingen eller av aksjonærrettighetene som fremgår av aksjelovgivningen.⁵⁴ Utenom de nevnte begrensningene ligger hovedansvaret for å forvalte selskapet hos styret, på den måten de anser best i tråd selskapsinteressen.

2.2 Aksjeloven § 6-12 (1)

Som presisert innledningsvis plikter selskaper å opprette et styre etter aksjeloven § 6-1, og plikten er absolutt.⁵⁵

Det følger så av aksjeloven § 6-12 (1) at

«Forvaltningen av selskapet hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten».

Aksjeloven § 6-12 regulerer og konkretiserer det overordnede forvaltningsansvaret styret har i selskapet. Forvaltningsansvaret er et utslag av den helt grunnleggende fordelingen loven har av plikter og ansvar i aksjeselskapsretten.⁵⁶ Det er styret som har hovedansvaret for å forvalte selskapet forsvarlig. De har også tilsynsplikt overfor den daglige ledelsen, og er ansvarlige for saker som inngår i den daglige ledelsen dersom de er av uvanlig art eller stor betydning.⁵⁷

2.2.1 Forvaltningsansvaret

En naturlig forståelse av ordlyden «forvaltningen» av selskapet tilsier at det er styret som skal stå for utøvelsen og organiseringen av selskapets virksomhet. Det betyr at styret er ansvarlig for å ivareta selskapets ressurser, og administrere disse. Forvaltningsansvaret er lovfestet, men

⁵³ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, note 1.3 til kapittel 6, Juridika.no (lest mars 2023).

⁵⁴ Bråthen (2019) s. 185.

⁵⁵ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, note 1.1 til § 6-1, Juridika.no (lest mai 2023).

⁵⁶ Margrethe Buskerud Christoffersen, *Karnov lovkommentar: Aksjeloven – asl. 1997*, note 1 til § 6-12, Lovdata.no (lest mars 2023).

⁵⁷ Perland (1999), s. 139.

det gjelder også som et generelt ulovfestet prinsipp der styret har plikt til å ta forretningsmessige avgjørelser som er forsvarlige.⁵⁸

Forvaltningsansvaret pålegger styret flere plikter. Styret har plikt til å aktivt vurdere og fatte beslutninger for alle saker selskapet er befattet med.⁵⁹ Styret har videre plikt til å handle på selskapets overordnede nivå i saker som er av «uvanlig art» eller av «vesentlig betydning»⁶⁰. De har altså en aktiv handleplikt i saker som går utover den daglige driften av selskapet.⁶¹ Styret har også en plikt til å ta initiativ for å påse at selskapets virksomhet drives og forvaltes innenfor de forutsetningene som ligger til grunn for selskapsstiftelsen og innenfor rammen av lov.⁶² Hvor langt disse pliktene rekker, og styrets handlingsrom innenfor pliktene, avhenger av omstendighetene og forholdene for øvrig. Momenter som virker inn på ansvaret er eksempelvis selskapets størrelse, innenfor hvilket område selskapets virksomhet knytter seg til, hvorvidt selskapet går med overskudd eller om selskapets økonomiske situasjon er truet.⁶³ I tillegg må plikten ses i lys av samfunnsutviklingen, og de generelle nasjonale og internasjonale kravene som gir lovpålagte plikter for selskapets drift.

Styrets administrative oppgaver innenfor forvaltningsansvaret gjelder generelt, og er ikke begrenset til den rent forretningsmessige delen av selskapsvirksomheten.⁶⁴ Dette innebærer at styret ikke bare har ansvar for å sørge for en forretningsmessig utvikling innenfor selskapet, det skal også eksempelvis gi retningslinjer for hvordan kulturen og adferden skal være.⁶⁵ I tillegg til de lovpålagte kravene har det utviklet seg økende forventninger til styret om å etablere selskapets kjerneverdier, etiske regelverk og effektive compliance-programmer for å sikre at selskapet oppfyller de etiske forventningene samfunnet har til selskapene.⁶⁶ Styrets plikt til «forvaltning» av selskapet rekker derfor lenger enn bare det rent forretningsmessige perspektivet av selskapsdrift, det omfatter også en ivaretagelsen av ESG (environmental, social and governance) i selskapet.

⁵⁸ Woxholt (2021) s. 217.

⁵⁹ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.1 til § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

⁶⁰ Aksjeloven § 6-14.

⁶¹ Elisabeth Rocher, «Styrets ansvar for å forebygge og avdekke misligheter», *Praktisk økonomi og finans*, 2013/2, vol. 29, s. 15-19, på s. 16.

⁶² Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.1 til § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

⁶³ NOU 1996:3 Ny aksjelovgivning s. 137.

⁶⁴ Aarbakke mfl., *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.1 til § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

⁶⁵ Rocher (2013) s. 15.

⁶⁶ Rocher (2013) s. 16.

2.2.2 Vilkåret «forsvarlig organisering» av virksomheten

I tillegg til styrets generelle plikt til forvaltning av selskapet, er plikten ytterligere presisert i § 6-12 (1) annet punktum. Ordlyden «forsvarlig organisering» tilsier at styret har plikt til å ta avgjørelser som på best måte ivaretar de forutsetningene som ligger til grunn for selskapsstiftelsen. Det vil si at styrets plikt i hovedsak innebærer å forvalte selskapets verdier i samsvar med selskapsinteressen.⁶⁷

Vilkåret til «forsvarlig organisering» medfører at styret får særlig to sentrale roller; de skal utøve kontroll over selskapets virksomhet, og rådgi de øvrige selskapsorganene.⁶⁸ Denne todelte plikten presiseres ytterligere av ordlyden i § 6-12 annet og tredje ledd, og fastsetter plikter knyttet til økonomistyringen i selskapet. For å føre kontroll over selskapet, må styret utarbeide rutiner og retningslinjer for selskapet som er innenfor rammene som følger av lov.⁶⁹ Da selskapets interne rutiner og retningslinjer må være i samsvar med loven, innebærer dette at styret i kraft av forvaltningsansvaret plikter å implementere nytt regelverk som er av betydning for selskapets virksomhet. Videre vil forvaltningsansvaret medføre at styret må gi råd og veilede selskapets øvrige organer, slik at de gjeldende lovene og reglene blir etterlevd innad i selskapet.

Styrets plikt til «forsvarlig organisering» i § 6-12 første ledd, må særlig ses i sammenheng med formuleringen i tredje ledd. Der fremgår det at «Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling». Denne plikten er utslag av det overordnede vinningsformålet til aksjelovgivningen, der styret har plikt til å føre kontroll over selskapets økonomiske situasjon.⁷⁰ Aksjeselskaper er i hovedsak stiftet med formål om å oppnå økonomisk gevinst som skal sikre både aksjeeiernes utbytte og selskapets fortsatte drift.⁷¹ Dette omtales som det overordnede vinningsformålet, og kravet til «forsvarlig organisering» av selskapet knytter seg til en organisering og forvaltning som er lojal mot dette.⁷² Plikten er videre utdypet i aksjelovens § 3-4 og § 3-5, som pålegger styret å sørge for at selskapet har forsvarlig egenkapital. Dette gir styret en aktiv handleplikt, dersom det gjennom deres økonomiske orientering viser seg at selskapet ikke lenger har forsvarlig egenkapital.⁷³ Om styret ikke handler vil det kunne medføre

⁶⁷ Bråthen (2019) s. 186.

⁶⁸ Øyvind Bøhren, *Eierne, styret og ledelsen – Corporate governance i Norge*, 1. utgave, Oslo: Fagbokforlaget, 2011, s. 108.

⁶⁹ Roscher (2013) s. 17.

⁷⁰ Christoffersen, *Karnov lovkommentar: Aksjeloven – asl. 1997*, note 5 til § 6-12, Lovdata.no (lest mars 2023).

⁷¹ Bråthen (2019) s. 70-71.

⁷² NOU 1992:29 Lov om aksjeselskaper, s. 37 og 39 jfr. Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) Lov om aksjeselskaper, s. 67 og 74.

⁷³ Johannes Meyer-Myklestad, «Praktiske innfallsvinkler til forsvarlighetsvurderingen av egenkapital og likviditet i aksjeselskaper», *Jussens venner*, 2017/1, vol. 52, s. 45-66, på s. 46.

tap for aksjeeiere, kreditorer og selskapet for øvrig, noe som vil stride mot det overordnede vinningsformålet som aksjelovgivningen tar sikte på å ivareta.

2.2.3 Vinningsformålet

Vinningsformålet er viktig for forståelsen av reglene i aksjelovgivningen. Det er et grunnleggende prinsipp i selskapsretten, som springer ut av formålet bak etableringen av aksjeselskap der selskapet søker å oppnå størst mulig verdiskapning gjennom en optimal utnyttelse av samfunnets ressurser.⁷⁴ Aksjelovgivningen er utformet for å legge til rette for en slik profittmaksimering.⁷⁵

Vinningsformålets overordnede rolle reguleres ikke direkte i aksjelovgivningen. Det kommer likevel til uttrykk forutsetningsvis i aksjelovens § 1-1 (3) og i § 2-2 (2).

Etter aksjeloven § 1-1 (3) fremgår det at loven ikke gjelder «selskaper som ikke har økonomisk formål med mindre selskapet i stiftelsesgrunnlaget er betegnet som aksjeselskap». Ut fra bestemmelsen må selskaper som ikke skal ha et økonomisk formål ha dette tydelig nedskrevet i sine vedtekter, dersom en stiftelse skal være gyldig. Hva gjelder det økonomiske formålet stenger ikke bestemmelsen for at selskapet kan prioritere å benytte selskapets midler til andre interesser enn utbytte til aksjonærene.⁷⁶ Det avgjørende er om selskapet forvaltes med den hensikt å oppnå økonomisk gevinst og profitt, men virksomheten må ikke i seg selv være et middel for å fremskaffe overskudd.⁷⁷ Selskapene som faller utenfor vinningsformålet, er de som har en ikke-økonomisk hensikt bak selskapsvirksomheten sin.

Ut fra dette kan det forutsettes at aksjeselskap som et generelt utgangspunkt skal drive virksomhet med formål om å oppnå økonomisk gevinst. Bakgrunnen for dette er at et overskudd generer videre drift av selskapet, som kan bidra til å skape flere verdier i samfunnet.

Et slikt utgangspunkt kan også leses av § 2-2 (2) der det fremgår at selskapets vedtekter må inneholde bestemmelser som regulerer overskudd, dersom selskapet «ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte». Selskapet forutsettes altså å ha et økonomisk formål,

⁷⁴ Philip Truyen, *Aksjonærenes myndighetsmisbruk, en studie av asl./asal. § 5-21 og uskrevne myndighetsmisbruksprinsipper*, Oslo: Cappelen akademiske forlag, 2005, s. 105.

⁷⁵ Bråthen (2019) s. 70.

⁷⁶ Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 3.5 til § 1-1, Juridika.no (lest mars 2023).

⁷⁷ Mads Henry Andenæs mfl., *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3. utgave, Oslo: M. H. Andenæs, 2016, s. 22.

dersom det driver næringsvirksomhet.⁷⁸ Siden selskapet alminnelig skal ha som formål å skaffe aksjeeierne utbytte, trenger ikke vedtektene å inneholde bestemmelser som presiserer dette.⁷⁹

Utgangspunktet etter aksjeloven er dermed at selskapet skal forvaltes på bakgrunn av det overordnede vinningsformålet, der selskapet søker å oppnå økonomisk gevinst og utbytte for aksjeeierne. Andre overordnede formål må være særlig presisert i selskapets vedtekter.

Hvorvidt styrets forvaltning ivaretar vinningsformålet, avhenger av ulike momenter. Tidsperspektivet for når selskapet skal anslås å oppnå økonomisk gevinst vil blant annet være sentralt i denne vurderingen. Selskapets virksomhet kan oppnå en økonomisk gevinst på kort sikt, men det er også mulig at forvaltningen ikke gir umiddelbar gevinst. Det betyr imidlertid ikke at selskapet aldri vil kunne oppnå økonomisk vinning. Et relevant eksempel å trekke frem er oppstartsselskaper som ofte kan ha en svakere økonomi i oppstartsårene, men som vurderes som forsvarlig i lys av fremtidsplanene. Forvaltningen vil kunne komme selskapet til gode på lang sikt. I juridisk teori er det tatt til orde for at kravet til selskapets mål om økonomisk gevinst strekker seg lenger enn til å gjelde den umiddelbare gevinsten.⁸⁰ Det må foretas en mer langsiktig vurdering av vinningsformålet, der det legges vekt på hvilken forvaltning som på lang sikt vil medføre best gevinstmaksimering for aksjeeierne.⁸¹ Dermed vil en forvaltning som ikke umiddelbart gir økonomisk gevinst, likevel kunne samsvare med selskapets vinningsformål dersom det legges til grunn et lenger tidsperspektiv. Et lite tap for aksjeeierne på kortsikt, kan medføre større vinning på langsikt.⁸² På bakgrunn av dette vil et langsiktig perspektiv legges til grunn ved vurderingen av om styret har handlet i samsvar med vinningsformålet.

2.2.4 Selskapsinteressen

Styrets forvaltningsplikt omfatter også en ivaretagelse av andre interesser som er aktuelle for selskapets virksomhet.⁸³ De har ansvar for at selskapet forvaltes innenfor de forutsetningene

⁷⁸ Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 2.1 til § 2-2, Juridika.no (lest mars 2023).

⁷⁹ Gina Bråthen, *Karnov lovkommentar: Aksjeloven – asl. 1997*, note 8 til § 2-2, Lovdata.no (lest mars 2023).

⁸⁰ Truyen (2005) s. 109.

⁸¹ Beate Sjøfjell, «Kan aksjeselskaper sette miljøet foran gevinstkravet?», *Jussens venner*, 2011/6, vol. 46, s. 309-324, på s. 314.

⁸² Truyen (2005) s. 109.

⁸³ Andenæs (2016) s. 344.

som ligger til grunn for selskapsstiftelsen, slik at forvaltningsansvaret omfatter en ivaretagelse av selskapsinteressen i sin helhet og ikke bare vinningsformålet.

Det finnes ingen konkret lovbestemmelse i aksjelovgivningen som definerer innholdet av begrepet «selskapsinteressen». Det er kun inntatt som en forutsetning at styrets forvaltningsansvar etter § 6-12 knytter seg til hvorvidt de gjennom driften av selskapet fremmer selskapets interesser. Hva som ligger i selskapets interesser må derfor utpensles med redegjørelser fra juridisk litteratur, og uttalelser fra rettspraksis.

Hvilke elementer som ligger innenfor selskapsinteressen, er det ulike meninger om. Det legges til grunn av Aarbakke i aksjelovens lovkommentar at «aksjeeiernes interesse i å få avkastning for sin investering er det sentrale elementet i selskapsinteressen, må uten videre være på det rene.»⁸⁴ Et slikt utgangspunkt er også lagt til grunn av Andenæs og Bråthen.⁸⁵ Forfatterne er videre samstemte om at også andre hensyn ligger innenfor selskapsinteressen, slik at også disse må ivaretas av styret gjennom forvaltningen av selskapet.⁸⁶ I aksjelovens lovkommentar fremgår det at til tross for den overordnede oppgaven styret har til å ivareta aksjeeiernes interesser, skal ledelsen også ta hensyn til de ansatte, kreditorer og andre medkontrahenters interesser.⁸⁷ En forvaltning som samsvarer med selskapets interesser går derfor lenger enn kun aksjeeierinteressen og vinningsformålet.

På bakgrunn av dette rommer selskapsinteressen et bredere perspektiv enn ren aksjeeierinteresse, noe som bidrar til at styret har en rolle der de løpende må foreta avveininger mellom de ulike interessene som kommer på spissen og som står mot hverandre under forvaltning av selskapsvirksomheten.

I tråd med at selskapene blir større, mer internasjonale og stadig får mer makt og påvirkning på verdensøkonomien, har dette medført et fokus rettet mot hvilket samfunnsansvar som hviler på selskapene. Det argumenteres for at selskapene og deres styreverger burde innta andre hensyn enn kun rene økonomiske hensyn ved forvaltningen av selskapet.⁸⁸ En slik oppfatning er fremholdt av Bråthen, der han i sin bok uttaler at selskapene har et samfunnsansvar som rekker lenger enn kun økonomisk gevinst for aksjeeierne.⁸⁹ Bedriftenes samfunnsansvar, også kjent som

⁸⁴ Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.9 til § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

⁸⁵ Andenæs (2016) s. 344-345, jf. Bråthen (2019) s. 71.

⁸⁶ Bråthen (2019) s. 71.

⁸⁷ NOU 2010:1 Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet, s. 75.

⁸⁸ Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.10 til § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

⁸⁹ Bråthen (2019) s. 71.

«Corporate Social Responsibility», får stadig større rolle innenfor den internasjonale selskapsretten og understreker hvilket stort samfunnsansvar driften av et selskap innebærer.⁹⁰ Det økte fokuset kommer som et resultat av den globale økonomiske veksten verden opplever, særlig grunnet næringslivets fokus på profittmaksimering. En slik sterk økonomisk vekst over flere år har medført negative følger for samfunnet, blant annet ved selskapenes stadige brudd på menneskerettighetene gjennom ulovlig arbeid og arbeidskraft eller gjennom klimafiendtlig selskapsdrift.⁹¹ På bakgrunn av dette har det oppstått et behov for at også selskapene begynner å ta større samfunnsansvar for virksomheten sin. De kan ikke lenger handle utelukkende med et formål om økonomisk gevinst. Styrets ivaretagelse av selskapsinteressen vektet derfor i økende grad mot ivaretagelse av viktige samfunnshensyn.

Holdepunktene for at selskapsinteressen rekker videre enn det rene vinningsformålet kan også utledes fra rettspraksis. I HR-2018-570-A påpeker Høyesterett at aksjonærinteressen ikke er den eneste interessen som inngår i selskapsinteressen, til tross for at dette er det overordnede formålet bak aksjelovgivningen. Førstvoterende uttaler i dommen:

«Selskapsinteressen er et mindre entydig begrep. Et selskap skal naturligvis ivareta aksjonærinteressen, men har også ansvar for de ansatte, for selskapets medkontrahtenter og kreditorer, og for oppfyllelse av andre forpliktelser det måtte ha ovenfor omgivelsene og samfunnet for øvrig.»⁹²

En slik bred forståelse av selskapsinteressen tas det også til orde for i «The business case». Teorien har ikke et utelukkende fokus på den rene aksjeeierinteressen, men heller på et samspill mellom de ulike interessene som påvirkes av selskapets virksomhet.⁹³ Av interesse legger teorien avgjørende vekt på ansatte, kunder, leverandører, samfunnet og kreditorer. Den argumenterer for at selskapet vil ha størst sjanse til å oppnå økonomisk gevinst, dersom alle disse hensynene ivaretas gjennom selskapsdriften.⁹⁴

På bakgrunn av både lovkommentaren, juridisk teori og rettspraksis, er det klart at flere interesser inngår i, og samlet utgjør, selskapsinteressen. Selskapsinteressen er et dynamisk begrep, som medfører at styret må avveie de ulike hensynene som gjør seg gjeldende for den

⁹⁰ Atle Midttun, «Bedrifters samfunnsansvar i en global økonomi», *Praktisk økonomi og finans*, 2014/3, vol. 30, s. 202-211, på s. 204.

⁹¹ IBID.

⁹² HR-2018-570-A avsnitt 41.

⁹³ Midttun (2014) s. 205.

⁹⁴ Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.10 til § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

aktuelle virksomheten gjennom forvaltningen.⁹⁵ Selskapsinteressen er altså sammensatt av flere hensyn, slik at styret både har adgang og en oppfordring til å legge vekt på relevante samfunnshensyn gjennom forvaltningen av selskapet.

2.2.5 Hensynet til miljø og bærekraft som en del av selskapsinteressen

Det er nå klart at selskapsinteressen strekker seg lenger enn kun til det økonomiske aspektet og aksjeeierinteressen. Relevante og aktuelle samfunnshensyn er en del av selskapsinteressen, og miljøhensynet er et slikt relevant hensyn.⁹⁶ Hensynet til miljø og bærekraft knytter seg i stor grad til den globale klimakrisen, og en ivaretagelse av dette hensynet vil klart være i samfunnets beste interesse. Derimot er ikke nødvendigvis hensynet til miljø og bærekraft direkte i selskapets egen private interesse. Flere selskaper driver svært økonomisk gunstige virksomheter, som ikke ivaretar hensynet til en bærekraftig selskapsdrift. På den annen side er miljøhensyn noe som påvirker samfunnet i sin helhet, og som dermed vil komme til å ramme selskaper og næringsliv med den utviklingen verden går i. Sett hen til de alvorlige miljøkonsekvensene som truer verdenssamfunnet viser både internasjonalt samarbeid, og nasjonal lovgivning et tydelig ønske om å gi selskaper tydeligere forpliktelser til å ivareta hensynet til miljø og bærekraft.

For å understreke betydningen miljø og bærekraft har fått i norsk lovgivning, har Norge for det første grunnlovfestet vernet av natur og miljø i Grunnloven § 112. Der fremgår det at «Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares». Bestemmelsens ordlyd pålegger i utgangspunktet bare en plikt for staten om å verne hensynet til miljø.⁹⁷ Miljøforpliktelsene i Grunnloven pålegger ikke selskapene direkte plikt til å utføre bærekraftig selskapsvirksomhet. Likevel vil det at vernet av miljø nå er grunnlovsfestet, medføre at miljø- og bærekraftshensynet står i en særstilling i norsk rett. Selv om bestemmelsen ikke direkte pålegger selskapet plikter, vil staten være avhengig av selskapenes velvilje mot en mer bærekraftig selskapsdrift dersom staten selv skal klare å oppfylle sine forpliktelser.⁹⁸ Lex superior-prinsippet innebærer at Grunnlovens bestemmelser skal gå foran

⁹⁵ Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.9 til § 6-12, Juridika.no (lest mars 2023).

⁹⁶ NOU 2010:1 Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet, s. 75 og HR-2018-570-A avsnitt 41.

⁹⁷ Lov 17. mai 1814 kongeriket Noregs grunnlov (Grunnloven), § 112 (3), jf. § 92.

⁹⁸ FN-sambandet, «Parisavtalen», sist oppdatert 22.12.2020, <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/parisavtalen>, (lest mars 2023).

selskapslovgivningen, slik at Grunnlovens bestemmelser uansett vil være av betydning for hvordan aksjelovgivningen skal tolkes og anvendes.

Videre foreligger det også en rapporteringsplikt for bærekraft for selskaper i regnskapsloven § 3-3c, noe som også er å anse som et tydelig tegn fra lovgivers side om å øke bevisstheten deres rundt samfunnsansvar.⁹⁹ Etter bestemmelsens første ledd fremgår det at «Store foretak skal utarbeide en redegjørelse om samfunnsansvar som minst omhandler miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, likestilling og ikke-diskriminering, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser».¹⁰⁰ Bestemmelsen regulerer rapporteringsplikten til «store foretak», noe som henger sammen med at de største selskapene naturligvis gir størst miljøavtrykk. Bestemmelsen ble vedtatt i 2013, og frem til det hadde det ikke vært noe lovfestet krav for selskaper til en samfunnsrapportering.¹⁰¹ Bestemmelsen ble utarbeidet som følge av Stortingets klare forventning om at norske foretak gjennom sin drift må ta ansvar for viktige samfunnshensyn.¹⁰² Bestemmelsen pålegger ikke selskaper en direkte plikt til å ivareta samfunnshensyn gjennom deres forvaltning. De pålegger bare selskapene en plikt til å rapportere hvorvidt de ivaretar samfunnshensyn eller ikke. Stortinget utdypet derimot sin forventning til at selskapene må ivareta samfunnshensynene også utover de lovfestede kravene, og fremhever at globale kriser som klimakrisen vil kunne påvirke selskapene.¹⁰³ Sett hen til at slike globale kriser påvirker alle aspekter av verdenssamfunnet, vil selskapenes ivaretagelse av miljøhensyn være et viktig virkemiddel i bekjempelsen av krisen. Selskapenes drift vil også kunne bli påvirket negativt som følge av miljøtrusselen som foreligger, slik at det kan være i selskapets interesse å innta et miljøperspektiv ved styrets forvaltning av selskapet.

På bakgrunn av dette kan det trygt fastslås at selskapsinteressens rekkevidde vil avhenge av samfunnsutviklingen. Hva som er å anse som selskapets interesse må sees i sammenheng med hvordan samfunnet fungerer per dags dato, og hvilke problemer det står ovenfor. Klimakrisen har de seneste årene blitt et faktum, noe som igjen har medført et nasjonalt og internasjonalt fokus på selskapers bidrag i miljøkampen. Relevante samfunnshensyn, slik som hensynet til miljø og bærekraft, vil påvirke selskapets virksomhet og dermed inngå i selskapsinteressen.

⁹⁹ Bråthen (2019) s. 72.

¹⁰⁰ Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv (regnskapsloven), § 3-3c.

¹⁰¹ Prop. 48 L (2012-2013) Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover, s. 6.

¹⁰² St.meld. nr. 10 (2008-2009) Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi, s. 10-12.

¹⁰³ Innst. S. nr. 200 (2008-2009) Innstilling fra utenrikskomiteen om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi.

I denne oppgaven ligger fokuset på hensynet til miljø og bærekraft. Problemstillingen i den videre drøftelsen er i hvilken utstrekning styret kan foreta avveiningen innenfor selskapsinteressen mellom det grunnleggende vinningsformålet og hensynet til miljø og bærekraft, sett opp mot deres forvaltningsansvar. Som følge av Norges forpliktelser til EU gjennom EØS-avtalen, vil rekkevidden av forvaltningsansvaret i norsk selskapsrett bli påvirket av EUs lovregulering av bærekraft på selskapsrettens område.¹⁰⁴ Oppgavens problemstillingen er dermed nært knyttet til EU-retten.

¹⁰⁴ Kroepelien og Bugge (2021) s. 293.

3 EU-rettens påvirkning på styrets forvaltningsansvar

3.1 Innledning

Klimakrisen utgjør et globalt problem, som det på verdensbasis i fellesskap søkes å løse gjennom internasjonale avtaler og traktater.¹⁰⁵ Dette kommer frem gjennom internasjonalt samarbeid, slik som Parisavtalen. EU har tatt et miljøstandpunkt, og fastholder et mål om å bli karbonnøytral innen år 2050. For å nå dette målet er flere politiske tiltak igangsatt under samlebetegnelsen «European Green Deal». Initiativet skal bidra til å endre den europeiske økonomien til å bli mer bærekraftig og klimanøytral.¹⁰⁶ EU har i tråd med dette utarbeidet flere direktiver og forordninger som gir retningslinjer og krav til selskapene for å øke oppmerksomheten rundt grønne økonomiske aktiviteter.¹⁰⁷

Styrets forvaltningsansvar innebærer blant annet at styret sikrer og kontrollerer at selskapets virksomhet opererer innenfor gjeldende regelverk.¹⁰⁸ Et av de avgjørende momentene for om styret oppfyller sitt forvaltningsansvar, er derfor om deres organisering og drift av selskapet er i tråd med det som er det gjeldende regelverket på selskapsrettens område per dags dato. Gjennom EØS-avtalen blir Norges aksjelovgivning påvirket av EU-rettens lovreguleringer på miljø- og selskapsrettens område. EU-direktivene som er EØS-relevante danner derfor utgangspunktet for vurderingen av hvorvidt de internasjonale lovreguleringene setter skranker for hvordan den norske selskapsretten skal forstås og anvendes.

3.2 EUs og EØS' påvirkning på norsk selskapsrett

Den norske aksjelovgivningen er utformet på bakgrunn av selskapsdirektiver og krav som EU-retten har fastsatt.¹⁰⁹ I utgangspunktet tillegges lovgivningskompetansen på selskapsrettens område til nasjonale myndigheter, men i takt med den økende globaliseringen har EU forutsatt at selskapslovgivningen på nasjonalt plan i medlemslandene harmoniserer med EUs

¹⁰⁵ 2013/167/COM The 2015 international Climate Change Agreement.

¹⁰⁶ Lea Bareil mfl. «What are «green» economic activities? EU pioneering the development of a common understanding», *Lexology*, 12.08.2021, <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=ec388a21-c8bf-4bb5-b1c9-eff5281bf7b2>, (lest April 2023).

¹⁰⁷ IBID.

¹⁰⁸ Roscher (2013) s. 17.

¹⁰⁹ NOU 1996:3 Ny aksjelovgivning, s. 7.

overnasjonale lovregulering.¹¹⁰ Dette er blant annet for å effektivisere internasjonal handel mellom medlemsstater, sikre god kvalitet på selskapslovgivningen i alle medlemslandene, samt å sikre at lovgivningen oppfyller kravet til god «corporate governance».¹¹¹

Norge er ikke medlem av EU, men som nevnt i redegjørelsen i oppgavens punkt 1.4.2 er Norge likevel forpliktet til å følge de lovreguleringene fra EU som anses som «EØS-relevante» på bakgrunn av Norges EØS-medlemskap.¹¹² Både selskapsrettslige- og miljøvernreguleringen fra EU er i utgangspunktet EØS-relevante, slik at Norges aksjelovgivning blir påvirket av EUs politiske tiltak på dette området.¹¹³

I det følgende skal det redegjøres for hvilke forpliktelser og lovreguleringer fra EU som kan sette skranker for handlingsrommet i styrets forvaltningsplikt.

3.3 EUs politiske tiltak for bærekraftig selskapsvirksomhet

3.3.1 Internasjonal miljøpolitikk

Konsekvensene av klimakrisen skaper et behov for internasjonal rettslig regulering, med formål om å sikre internasjonal miljøpolitikk som ivaretar hensynet til miljø og bærekraft på en tilstrekkelig måte. Miljøvern har dermed blitt en sentral oppgave for EU å regulere, både rettslig og politisk. Klimareglementet er i stadig endring, noe som resulterer i at internasjonal og nasjonal miljørett er dynamisk.¹¹⁴ Rettsområdets dynamiske karakter spiller inn på styrets forvaltningsplikt, da styret plikter å holde seg oppdatert på det gjeldende regelverket og tilpasse forvaltningen etter dette.

3.3.2 “European Green Deal”

EU har som mål å gjøre Europa til det første klimanøytrale kontinentet i verden. For å oppnå dette målet skal de omstille EUs økonomi til å bli moderne, ressurseffektivt og konkurransedyktig, gjennom å sikre både økonomisk vekst og kutte all utslipp av klimagasser

¹¹⁰ Bråthen (2019) s. 43.

¹¹¹ IBID.

¹¹² Utenriksdepartementet, «Slik blir EØS-regelverk til», *Regjeringen*, sist oppdatert 21.03.2023, <https://www.regjeringen.no/no/tema/europapolitikk/eos1/eos-regelverk/id686837/> (lest april 2023).

¹¹³ Kroepelien og Bugge (2021) s. 293.

¹¹⁴ Kroepelien og Bugge (2021) s. 295.

innen 2050.¹¹⁵ De har derfor etablert «European Green Deal», en sektorovergripende plan som går på tvers av EUs politikkområder.¹¹⁶ Planen er et produkt av EUs ønske om å oppfylle FNs bærekraftsmål om å stoppe klimaendringene innen 2030.¹¹⁷ Målene til FN skal fungere som en global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.¹¹⁸ Det vil si at den grønne omstillingen FN og EU legger til rette for, klart vil ha en påvirkning på europeisk næringsliv og selskapsvirksomhet.

Et av de viktigste virkemidlene EU nytter seg av for å nå målene i «European Green Deal», er å utarbeide flere miljølover og retningslinjer for selskapsvirksomhet som skal gjelde for alle medlemslandene i EU.¹¹⁹ Disse lovreguleringene vil også gjelde for EØS-medlemmene sett hen til at miljø- og selskapsreguleringene til EU er «EØS-relevante».¹²⁰ Målet om å sikre en mer bærekraftig og sirkulær økonomisk utvikling, fordrer at det tas grep både i de offentlige instansene samt i det private næringsliv. Til tross for at de fleste miljøforpliktelsene frem til nå har vært pålagt staten, har det de senere årene blitt et økt fokus på å etablere internasjonale reguleringer for det private næringslivets miljøforpliktelser. Dette medfører at også næringslivets forretningsstrategier vil bli endret.¹²¹ Bekjempelsen av klimakrisen fordrer at det utformes et regelverk som bidrar til at næringslivet driver virksomheter som fremmer miljøvennlig selskapsdrift.¹²² Et internasjonalt regelverk vil påvirke styrets forvaltningsansvar, ved at styret må ta større ansvar for selskapets miljøavtrykk og prioritere miljøhensynet under forvaltningen av selskapet i større grad enn de har gjort tidligere.

EU har utarbeidet flere regelverk som skal bidra til det grønne skiftet i selskapsretten og næringslivet ellers. Det vil i denne oppgaven legges vekt på strategien for «Sustainable Finance» samt EUs taksonomi for bærekraftige økonomiske aktiviteter, siden disse har som formål å omstille selskapsvirksomheten til å bli mer bærekraftig samtidig som de ønsker å ivareta økonomisk gevinst. Det vil også rettes et blikk fremover mot den kommende

¹¹⁵ European Commission, «A European Green Deal», https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en, (lest mars 2023).

¹¹⁶ (COM) 2019/640: European Green Deal.

¹¹⁷ FN-sambandet, «FNs bærekraftsmål», sist oppdatert 19.01.2023, <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>, (lest mars 2023).

¹¹⁸ IBID.

¹¹⁹ Miljødirektoratet, «Om Europas grønne giv», sist oppdatert 24.06.2021, <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/internasjonalt/gronn-giv/europas-gronne-giv/>, (lest mars 2023).

¹²⁰ Kroepelien og Bugge (2021) s. 293.

¹²¹ Anna Strömberg, «EUs nye klimaregler vil endre forvaltningsbransjen for alltid», *E24*, 17.01.2022, <https://e24.no/energi-og-klima/i/47GOra/eus-nye-klimaregler-vil-endre-forvaltningsbransjen-for-alltid>, (lest mars 2023).

¹²² Klima- og miljødepartementet, «Green Deal», *Regjeringen*, 07.02.2020, <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/feb/green-deal/id2689681/>, (lest mars 2023).

reguleringen for «Corporate Sustainability Due Dilligence Directive» som EU utarbeider for øyeblikket, da dette retter seg direkte mot pliktene som ligger til styret gjennom ansvaret for forsvarlig forvaltning av selskapet.

3.3.3 “Sustainable finance”

Gjennom sin strategi om «Sustainable Finance», skal EU sikre at selskaper, særlig i finanssektoren, tar hensyn til miljø, sosiale og forretningsetiske forhold (ESG) når de gjør investeringer.¹²³ Dette er for å forsøke å utvikle en mer bærekraftig økonomi, gjennom å insentivere selskaper til å delta i flere grønne aktiviteter og prosjekter. Ettersom det overordnede siktemålet til selskaper er å skape en økonomisk vekst, skal ikke «Sustainable Finance»-strategien gå på bekostning av dette. Formålet bak strategien er å legge til rette for både økonomisk vekst og bærekraft, gjennom en harmonisering av hensynene.¹²⁴

Større selskaper med omfattende drift og omsetning vil klart ha en innvirkning på miljøet. «Sustainable Finance»-strategien skal bidra til å transformere næringslivet til å bli klimanøytral og ressurseffektiv, gjennom å ta større del i grønnere investeringer og produksjonsmetoder.¹²⁵ Strategien «Sustainable Finance» pålegger ikke klare rettslige plikter for selskaper til å foreta bærekraftige investeringer. Det er ment som et virkemiddel der det skal legges til rette for og utvikle næringslivet til å støtte en bærekraftig økonomisk vekst.¹²⁶ Strategien er med på å rette fokuset mot et mer bærekraftig næringsliv, og skaper dermed en klar oppfordring til selskaper om å innta et langsiktig perspektiv for virksomheten der de fokuserer på grønne investeringer og grønnere selskapsvirksomhet.

EU skal i løpet av de neste årene mobilisere minst en trillion euro innenfor bærekraftige investeringer. Dette skal være et rammeverk for å stimulere og oppmuntre næringslivet og selskapene i overgangen til å innta en mer klimanøytral og grønn rolle i samfunnet.¹²⁷ Tiltak som «Sustainable Finance» gjør det gunstigere for selskapene å omstille virksomheten til å innta et bærekraftig perspektiv, og legger dermed et press på styret til å omstille virksomheten til å

¹²³ (COM) 2018/097: Sustainable Finance.

¹²⁴ (COM) 2021/390: Financing Sustainable Finance.

¹²⁵ The World Bank, «Sustainable finance», 05.09.2021, <https://www.worldbank.org/en/topic/financialsector/brief/sustainable-finance>, (lest mars 2023).

¹²⁶ European Commission, «Overview of sustainable finance», https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en (lest mars 2023).

¹²⁷ European Commission, «Overview of sustainable finance», https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en, (lest mars 2023).

bli bærekraftig. Dette til tross for at initiativet ikke pålegger selskapet direkte rettslige forpliktelser.

3.3.4 EU-taksonomien

EUs taksonomi for bærekraftige aktiviteter er i praksis et klassifiseringsverktøy som skal anvendes som virkemiddel i «Green Deal».¹²⁸ Klassifiseringsverktøyet tar sikte på å objektivisere bærekraftbegrepet gjennom en oppstilling av økonomiske aktiviteter som regnes som miljøvennlige og bærekraftige.¹²⁹ Ved bruk av objektive vilkår vil det gi en sikkerhet for investorer og selskaper som faktisk ønsker å investere i grønnere produkter, så de ikke investerer i typiske «greenwashing»-selskaper.¹³⁰

For at et selskap skal anses bærekraftig etter taksonomiens vilkår, må den økonomiske aktiviteten selskapet utfører oppfylle tre krav; (i) selskapsdriften må bidra vesentlig til oppfyllelsen av minst ett av EUs seks miljømål, (ii) driften må ikke utgjøre en vesentlig skade på de andre miljømålene og (iii) selskapet må gjennom gode standarder for menneskerettigheter, arbeidsforhold og korrupsjon være sosialt ansvarlig.¹³¹ Ved at EU oppstiller de forannevnte kravene til selskapenes bærekraftsrapportering, skal det bidra til å omstille finansmarkedet gjennom å løfte frem bærekraftige økonomiske aktiviteter.¹³² Selskapene blir etter taksonomiens krav forpliktet til å identifisere, vurdere og rapportere om risikoer knyttet til bærekraft, der styret er ansvarlig for å sikre at selskapet er i stand til å etterleve disse kravene. Det er frivillig for selskapene om de vil styre selskapet etter EUs bærekraftsmål, men de har plikt til å rapportere om hvor stor del av deres virksomhet som etterlever kravene fra taksonomien.¹³³

Foreløpig gjelder rapporteringskravet bare for «store selskaper»¹³⁴ og finansmarkedsaktører. Et slikt snevert virkeområde medfører derimot ikke at taksonomiens krav utelukkende har

¹²⁸ (EU) 2020/852: Taksonomi-forordningen.

¹²⁹ European Commission, «EU taxonomy for sustainable activities», https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en, (lest mars 2023).

¹³⁰ Guide against greenwashing, *Grønnvasking*, <https://gronnvasking.no/en/home>, (lest mars 2023).

¹³¹ Henrik Pryser Libell, «Hva er nytt i EUs nye taksonomiforordning – og hva betyr den for Norge?», *Juridika Innsikt* (2021), s. 2.

¹³² Matthew Raymond Smith, «EU-taksonomi- paradigmeskifte eller mørkegrønn bakvei?», *Praktisk økonomi og finans*, 2021/2, årgang 37, s. 105-117, på s. 106.

¹³³ Libell (2021) s. 14.

¹³⁴ Definert i EØS-avtalens vedlegg IX, forordning (EU) 2020/852, artikkel 8 nr. 1, Børsnoterte selskaper med over 500 ansatte, inklusiv banker og forsikringsselskaper, med over 20 millioner euro i omsetning eller over 40 millioner euro i totale eiendeler.

innvirkning på de selskapene som får lovpålagte rapporteringskrav. For det første er det forventet fra EU at taksonomiens krav vil utvides til å også gjelde mindre og ikke-børsnoterte selskaper¹³⁵. I tillegg vil rapporteringsplikten medføre en indirekte påvirkning på næringslivet i sin helhet.¹³⁶ Rapporteringskravene vil tilgodese grønne og bærekraftige investeringer, og dette vil påvirke markedsstrømmen. Tilsvarende vil selskaper som oppfyller EUs taksonomikrav kunne oppnå finansielle fordeler, eksempelvis ved at banker stiller lavere kapitakrav.¹³⁷ Rapporteringskravene og vilkårene fra taksonomien vil fungere som en «gulrot» for næringslivet i sin helhet, også for de aktørene som i utgangspunktet ikke omfattes av reguleringen.

EUs taksonomi er et dynamisk regelverk, og rekkevidden av klassifiseringsverktøyet er i stadig endring. I januar 2023 trådte EUs utvidelse av selskapers rapporteringsplikt «Corporate Sustainability reporting directive» (CSRD) i kraft innad i EU, noe som utvider og styrker reglene om bærekraft-informasjonen selskapene plikter å gi.¹³⁸ Det utvider også kretsen av selskaper som omfattes av rapporteringskravene, slik at flere selskaper blir lovpålagt å rapportere om sine bærekraftige økonomiske aktiviteter.¹³⁹

Taksonomien ble gjennomført i norsk rett 1. januar 2023 gjennom «Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren».¹⁴⁰ Det innebærer at norske selskaper som er å anse som «store selskaper» etter taksonomiforordningen artikkel 8 nr. 1, er lovpålagt å følge taksonomiens rapporteringsplikter.¹⁴¹ Det nye direktivet, CSRD, er ikke gjennomført i norsk rett ennå. Det vil derimot bli gjeldende for norske selskaper fra og med 1. januar 2024 for store børsnoterte selskaper og fra og med 1. januar 2025 for mindre selskaper. Reguleringene i CSRD vil erstatte innholdet i regnskapsloven § 3-3c som ble presentert under punkt 2.2.5.¹⁴²

Taksonomien vil kunne medføre at selskaper revurderer sin forretningsmodell for å imøtekomme bærekraftskravene den oppstiller, da en ivaretagelse av rapporteringskravene kan påvirke om selskapet tiltrekker seg investorer og dermed få betydning for selskapets egenkapital

¹³⁵ Asker (2022), s. 229.

¹³⁶ Libell (2021) s. 8.

¹³⁷ IBID.

¹³⁸ Direktiv om Corporate Sustainability Reporting (EU) 2022/2464.

¹³⁹ IBID.

¹⁴⁰ Lov 22. desember 2021 nr. 161 om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer (lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren mv.).

¹⁴¹ Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren mv, § 1 nr. 2.

¹⁴² Prop. 48 L (2012-2013) Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover, s. 6.

og økonomi. Rapporteringskravene kan øke presset på selskaper og deres styrever for å håndtere bærekraftsrisikoer og -muligheter på en ansvarlig måte. Det hører under styrets forvaltningsansvar å håndtere disse utfordringene på en effektiv og verdiskapende måte.

3.4 EUs nye selskapsrettsdirektiver under behandling

3.4.1 Selskapsrettens dynamiske rolle

Selskapslovgivningen utvikler seg raskt i takt med samfunnsutfordringene verden står overfor, særlig på bakgrunn av at selskapers virksomhet stadig blir mer internasjonal. Rettsområdet er dynamisk slik at det er viktig å holde oversikt over hva som er gjeldende rett, og over hvilke nye reguleringer som er planlagt og som kan endre den eksisterende rettsstillingen. EU kommer stadig med lovforslag som krever endringer fra næringslivets aktører, særlig på miljørettens område. Eksempelvis har EU vedtatt at bedrifter innenfor kvotemarkedet skal ilegges klimaatoll¹⁴³, og det er ventet å komme flere miljøreguleringer for selskaper i tiden som kommer.¹⁴⁴ Et særlig relevant direktiv som EU-parlamentet behandler for øyeblikket, er forslaget til «Corporate Sustainability Due Diligence-directive».¹⁴⁵ Etter at EU-kommisjonen vedtok direktivforslaget 23. februar 2022, har Rådet kommet med et endringsforslag 30. november 2022.¹⁴⁶ Det er en stund til dette blir gjeldende rett i EU og Norge, da det fortsatt er under behandling i EU-parlamentet.¹⁴⁷ Dersom direktivforslaget blir vedtatt av EU-parlamentet får medlemsstatene to år på å gjennomføre direktivet i nasjonal rett, og det ventes en lengre prosess med å inkorporere direktivet i norsk rett.¹⁴⁸ Slik direktivforslaget står i dag vil det

¹⁴³ Are Frøli, «EU-parlamentet har stemt ja til klimaatoll», *E24*, 18.04.2023, <https://e24.no/internasjonal-oekonomi/i/13e6X9/eu-parlamentet-har-stemt-ja-til-klimaatoll> (lest april 2023).

¹⁴⁴ Asker (2022) s. 234.

¹⁴⁵ Kommisjonens forslag til direktiv om Corporate Sustainability Due Diligence (COM) 2022/71.

¹⁴⁶ Rådets endringsforslag til EU-kommisjonens forslag til Corporate Sustainability Due Diligence Directive, 15024/1/22 REV 1.

¹⁴⁷ EØS-notatbasen, «Aksomhetsdirektivet», *Regjeringen*, 14.02.2023, <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2022/mars/aktsomhetsdirektivet-/id2918419/>, (lest mai 2023).

¹⁴⁸ Barne- og familiedepartementet, «Norwegian Position paper on the Commission Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937», *Regjeringen*, 21.11.2022, <https://www.regjeringen.no/no/tema/forbruker/norwegian-position-paper-on-the-commission-proposal-for-a-directive-on-corporate-sustainability-due-diligence-and-amending-directive-eu-20191937/id2947851/?expand=factbox2947861>, (lest april 2023).

medføre at styret i norske selskaper får utvidede forpliktelser knyttet til bærekraftig selskapsledelse, og direktivet er derfor av særlig relevans for oppgavens problemstilling.¹⁴⁹

3.4.2 “Corporate Sustainability Due Diligence Directive”

Forslaget om et nytt direktiv for «Corporate Sustainability Due Dilligence» skal være et hjelpemiddel for å sikre en internasjonal selskapsrett som er kompatibel med å nå bærekraftmålene i Paris-avtalen.¹⁵⁰ Målet med direktivet er å rette fokuset mot en bærekraftig selskapsdrift som ivaretar hensynet til miljø, arbeidsforhold og menneskerettighetene gjennom forvaltningen av virksomheten.¹⁵¹ For å oppnå målet om bedre ivaretagelse av miljøet i selskapsdriften forsøker EU å etablere et felles selskapsrettslig regelverk for aktsomhetsvurderinger, som skal bidra til å avdekke selskapenes manglende ivaretagelse av miljøhensyn, selskapsvirksomhetens risiko for brudd med miljøhensynet, avhjelpende tiltak som skal sikre at selskapene retter fokuset mot en mer bærekraftig selskapsdrift, og at de blir gjort ansvarlige for den påvirkningen deres virksomhet har på miljøet.¹⁵²

EU-kommisjonens forslag pålegger først og fremst plikter for store selskaper som opererer innenfor EU. Terskelverdien som foreslås for virksomhetene som skal omfattes av direktivet, er at selskapet har mer enn 500 ansatte og en global nettoomsætning på over 150 millioner euro.¹⁵³ Direktivet er planlagt utvidet i løpet av de neste årene, der det også vil omfatte selskaper innad i EU som har mer enn 250 ansatte og en global nettoomsætning på 40 millioner euro så lenge deres virksomhet utgjør en risiko for negativ påvirkning av miljø. Også selskaper som er utenfor EU blir omfattet dersom selskapene har en global nettoomsætning på enten 150 millioner euro eller 40 millioner euro, og der de utgjør en risiko for negativ påvirkning av miljø.¹⁵⁴

¹⁴⁹ Europalov, «Aktsomhetsdirektivet om bedrifters aktsomhet overfor bærekraft og menneskerettigheter», *Lovdata.no*, sist oppdatert 14.02.2023, <https://www.europalov.no/rettsakt/aktsomhetsdirektivet-om-bedrifters-aktsomhet-overfor-baerekraft-menneskerettigheter/id-30089>, (lest april 2023).

¹⁵⁰ EØS-notatbasen, «Green Deal», *Regjeringen*, 07.02.2020, <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/feb/green-deal/id2689681/>, (lest april 2023).

¹⁵¹ European Commission, «Corporate Sustainability Due Diligence», https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-sustainability-due-diligence_en#what-are-the-obligations-for-companies-and-their-directors, (lest mars 2023).

¹⁵² IBID.

¹⁵³ Kommisjonens forslag til direktiv om Corporate Sustainability Due Diligence (COM) 2022/71.

¹⁵⁴ European Commission, «Corporate Sustainability Due Diligence», https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-sustainability-due-diligence_en#what-are-the-obligations-for-companies-and-their-directors, (lest mars 2023).

Til forskjell fra oppgavens tidligere nevnte EU-direktiver, inneholdt det opprinnelige forslaget til EU-kommisjonens artikkel 25 en plikt for styret om å ivareta bærekraftshensynet gjennom å vurdere de miljørettslige konsekvensene av enhver beslutning eller handling de foretar på selskapets vegne.¹⁵⁵ En vedtagelse av forslagens artikkel 25 vil for det første medføre at styres medlemmer kan bli personlig erstatningsansvarlige ved en eventuell overtredelse av den utvidede plikten.¹⁵⁶ Videre kan den uforbeholdne plikten styret får til å vektlegge miljøhensynet ved enhver beslutning også føre til at de må ivareta utenforliggende hensyn som ikke nødvendigvis samsvarer med deres forvaltningsansvar, der de skal forvalte selskapet på den måten som best ivaretar selskapets interesser. Etter forslagens artikkel 26 vil styret også være ansvarlige for å sikre at selskapsstrategien er i samsvar med forpliktelsene til aktsomhetsvurderinger som direktivforslaget oppstiller.¹⁵⁷

Forslaget til EU-kommisjonen om styrets utvidede plikt til å vurdere miljø og bærekraftshensynet i selskapsdriften, har imidlertid mottatt sterk kritikk fra næringslivet i medlemsstatene. Kritikken fremgår blant annet av et samlet skriv fra næringslivsorganisasjonene i Danmark, Finland, Norge og Sverige som representerer det nordiske næringslivet, som uttrykker sin bekymring og misnøye for lovreguleringen som omhandler pliktene styret blir pålagt i forslaget fra EU-kommisjonen.¹⁵⁸ Argumentene mot at direktivets regler skal sette skranker for selskapsledelsen er at det kan ha negativ innvirkning på konkurransen mellom europeiske selskaper, i tillegg vil plikten kunne skade selskapers adgang til å drive effektiv virksomhetsdrift gjennom at ledelsen får plikt til å vektlegge hensyn som ikke bidrar til selskapets økonomiske vekst. Kritikken påpeker at selskapets ledelse uansett har plikt til å sørge for at selskapsdriften er i tråd med loven, slik at det ikke er nødvendig å ilegge ytterligere plikter i deres forvaltningsansvar.¹⁵⁹

På bakgrunn av kritikken i medlemsstatene valgte Rådet å slette både artikkel 25 og 26 i sitt endringsforslag. Artikkene ble ansett som et upassende inngrep i de nasjonale bestemmelsene om styrets plikt til å sikre forsvarlig forvaltning av selskapet gjennom å handle i selskapets beste interesse, og som en urimelig personlig ansvarliggjøring av styremedlemmene.¹⁶⁰ En regel

¹⁵⁵ (COM) 2022/71, artikkel 25 nr. 1.

¹⁵⁶ (COM) 2022/71, artikkel 25 nr. 2.

¹⁵⁷ (COM) 2022/71, artikkel 26.

¹⁵⁸ Representatives of Nordic enterprises, *Opinion regarding The Corporate Sustainability Due Diligence Directive*, 02.03.2023, <https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/due-diligence-joint-letter---march-2-2023-1.pdf>, (lest april 2023).

¹⁵⁹ IBID.

¹⁶⁰ Rådets endringsforslag, 15024/1/22 REV 1, s. 10.

om konkrete plikter for styret til å ta hensyn til miljø og bærekraft ved enhver beslutning, ville undergrave styrets rolle som ansvarlig for å avgjøre hvordan det på best mulig måte bør forvalte selskapet i tråd med selskapets interesser.

Dette medfører at det ikke lenger foreligger et forslag om en konkret plikt for styret til å ta hensyn til miljø og bærekraft for EU-parlamentet å vurdere. Rådet har heller foreslått å flytte deler av innholdet i artikkel 25 og 26, til artikkel 5 nr. 3 som regulerer kravet til selskapenes retningslinjer og risikostyring av bærekraft. På den måten skal styret ha selvstendig adgang til å avveie hva som best for selskapet.¹⁶¹ Pliktene for styret om å ivareta hensynet til miljø og bærekraft er dermed ikke fjernet i sin helhet, men ansvaret som ville ha medført en mulighet for individuelle økonomiske sanksjoner mot styrets medlemmer ved manglende overholdelse av forpliktelsene er redusert for å forhindre en urimelig ansvarliggjøring av dem.¹⁶² Selv om artikkel 25 og 26 er tatt ut av forslaget til rådet vil direktivets gjennomføring likevel kunne få betydning for styrets handlingsrom innenfor forvaltningsansvaret etter norsk selskapsrett, noe som vil belyses under punkt 4 om miljøhensynets gjennomslagskraft i selskapsretten.

¹⁶¹ Rådets endringsforslag, 15024/1/22 REV 1, s. 10.

¹⁶² Europalov, «Aksomhetsdirektivet om bedrifters aktsomhet overfor bærekraft og menneskerettigheter», Lovdata.no, sist oppdatert 14.02.2023, <https://www.europalov.no/rettsakt/aktsomhetsdirektivet-om-bedrifters-aktsomhet-overfor-baerekraft-menneskerettigheter/id-30089>, (lest april 2023).

4 Miljøhensynets gjennomslagskraft i selskapsretten

4.1 Styrets handlingsrom innenfor deres forvaltningsansvar

I klimadommen innledet førstvoterende med å fastslå at

«Det er brei nasjonal og internasjonal semje om at klimaet er i endring som fylgje av menneskeskapte klimagassutslepp, og at desse klimaendringane kan få alvorlege konsekvensar for livet på jorda.»¹⁶³

Høyesteretts uttalelse understreker det nasjonale og internasjonale fokuset rettet mot miljø og bærekraft. En ivaretagelse av miljøhensynet gjennom selskapsdriften blir en stadig større del av selskapets lovpålagte plikter. En slik ivaretagelse samsvarer derimot ikke alltid med det overordnede vinningsformålet. Det er styret som har ansvaret for forvaltningen av selskapet og det er deres oppgave å gjøre seg kjent med lovfestede plikter som ligger til deres stilling, samt å foreta avveiningen mellom motstridende hensyn for å komme til et resultat som best samsvarer med selskapets langsiktige interesser i økonomisk gevinst.¹⁶⁴ Aksjelovgivningen åpner for at styret kan vektlegge miljøhensyn ved forvaltningen av selskapet. Det er likevel uklart hvorvidt loven åpner for at det kan legges avgjørende vekt på miljøhensyn, der det går på bekostning av vinningsformålet.

Eksisterende og kommende EU-lovgivning tilsier at det er et klart fokus og mål om bærekraftig selskapsrett, der forvaltningen av selskapet skal bidra til å oppnå dette. Selskapene tjener penger på sin virksomhet og det er rimelig at de også bærer de økonomiske omkostningene som følger, for eksempel kostnader knyttet til brudd på miljøstandarder. Det er derfor utarbeidet konkrete og lovpålagte miljøkrav for flere bransjer.¹⁶⁵ EUs «Green Deal» med strategien om «Sustainable Finance» og lovreguleringen av bærekrafts-taksonomien, legger foreløpig ikke føringer for hvilke investeringer selskapene har plikt til å gjennomføre. Det pålegger heller ingen ytterligere plikter for selskapet om å legge avgjørende vekt på miljøhensynet gjennom

¹⁶³ HR-2020-2472-P avsnitt 49.

¹⁶⁴ IBID.

¹⁶⁵ Klima- og miljødepartementet, «Vil styrke klimamålene for skipsfarten», *Regjeringen*, 26.11.2021, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-styrke-klimamalene-for-skipsfarten/id2889907/> (lest mai 2023).

selskapsdriften. Den utvidede lovreguleringen fungerer kun som et verktøy for å rette fokuset til finansmarkedet mot bærekraft, og dermed bidra til å gjøre det lønnsomt og mer attraktivt å drive bærekraftig selskapsvirksomhet. På den måten vil styret få større handlingsrom til å legge mer avgjørende vekt på miljø og bærekraft under forvaltningen. EU-direktivet om «Corporate Sustainability Due Dilligence» er fortsatt bare et forslag, men forslaget gir en pekepinn om at det vil kunne komme klare internasjonale krav og plikter for styret der det må forvalte selskapet med formål om en ivaretagelse av hensynet til miljø og bærekraft.

I lys av samfunnsutviklingen og selskapslovens utvikling skal det redegjøres for hvilket handlingsrom styret har til å foreta en avveining mellom hensynet til miljø og vinningsformålet, der vinningsformålet settes til side til fordel for en miljøvennlig selskapsvirksomhet.

4.1.1 Der vinningsformålet kan harmoniseres med hensynet til miljø og bærekraft

Det er ingen automatikk i at miljøhensyn og vinningsformålet vil stå som to motstridende hensyn under selskapsforvaltningen. I flere tilfeller vil miljøvennlig selskapsvirksomhet gi økonomiske fordeler for selskapet, noe som igjen vil medføre økt gevinst for selskapets aksjonærer.¹⁶⁶ Et slikt utgangspunkt kan utledes fra den nevnte «The business case»-teorien, som tar til orde for at selskapets prioritering av bærekraftig selskapsdrift vil kunne være en faktor som bidrar til å oppfylle selskapets mål om å oppnå økonomisk gevinst.¹⁶⁷ I de senere årene har det blitt et sterkere fokus på grønne investeringer, og i 2022 var det i Norge investert like mye i grønn energi som i fossilt brennstoff.¹⁶⁸ Dette viser at miljøhensynet får oppmerksomhet blant aktørene i næringslivet, og at det er en økende popularitet rundt grønne investeringer. Det gir gode forretningsmuligheter for selskapene som driver bærekraftig virksomhet, slik at de også skal klare å ivareta vinningsformålet.

Det er lagt til grunn i juridisk teori at kravet til selskapets mål om økonomisk gevinst strekker seg lenger enn til å bare gjelde den umiddelbare gevinsten.¹⁶⁹ Hvorvidt styret forvalter selskapet i tråd med vinningsformålet må derfor vurderes ut fra et langsiktig perspektiv. Et slikt tidsperspektiv kan i mange tilfeller medføre at en bærekraftig forvaltning av selskapet vil

¹⁶⁶ Sjøfjell (2011) s. 313.

¹⁶⁷ IBID.

¹⁶⁸ NRK, «Historisk rekord for grønne investeringer», 26.01.2023, <https://www.nrk.no/nyheter/historisk-rekord-for-gronne-investeringer-1.16272702>, (lest april 2023).

¹⁶⁹ Truyen (2005) s. 109.

oppfylle det overordnede vinningsformålet. For det første kan selskaper som viser engasjement for bærekraftige og miljøvennlige løsninger tiltrekke seg investorer som også er opptatt av slike verdier, som vil tilrettelegge for selskapets langsiktige verdiskapning. Omlegging til bærekraftig virksomhet kan medføre utgifter eller lavere inntjening i perioder. Likevel vil en omleggelse kunne gi økonomisk vinning i et lengre tidsperspektiv. For eksempel kan en omlegging gi selskapene et konkurransefortrinn, flere investorer eller kunder er villige til å betale ekstra for bærekraftighet, de kan oppnå en mer effektiv ressursutnyttelse, samt at det kan åpne for nye forretningsmuligheter som kan være økonomisk gunstig for bedriftene.¹⁷⁰

Selskapet kan også få økonomiske fordeler dersom de velger å ta hensyn til bærekraft, slik at det ikke blir motstrid mellom hensynet til miljø og vinningsformålet. På bakgrunn av taksonomiens krav må bedriftene i større grad enn tidligere synliggjøre hvorvidt deres forretningsmodell er å anse som bærekraftig eller ikke. Til tross for at taksonomien ikke har noen skarpe straffesanksjoner for selskapene som ikke oppfyller kravene til bærekraftige økonomiske aktiviteter, vil det skjerpede kravet til åpenhet rundt selskapenes virksomhet kunne iverksette en «dominoeffekt» som klart vil få betydning for hvordan selskapene velger å utarbeide sin selskapsstrategi.¹⁷¹ Endringer i selskapsstrategien kan føre til at selskaper som innfrir taksonomiens krav til bærekraft oppnår et konkurransefortrinn, slik at selskapets sterke bærekraftsprofil vil kunne gi selskapet økt økonomisk vekst.¹⁷² Det er også et økende antall grønne investorer som utelukkende vil investere i selskaper som anses som bærekraftige, og som legger avgjørende vekt på miljøeffekten selskapene har.¹⁷³ Disse faktorene kan medføre en økt økonomisk gevinst for selskaper som forvalter selskapet bærekraftig, der de får større oppmerksomhet rundt sine grønne aksjer. Økt grønn oppmerksomhet kan gi utslag gjennom at aksjekursen stiger der selskapet får større økonomisk gevinst, som igjen gir utslag gjennom at aksjeeierne får større utbytte.¹⁷⁴ Dette kan illustreres gjennom at Statoil byttet navn til Equinor, for å synliggjøre at deres selskapsstrategi var i endring. Navnebyttet skulle underbygge selskapets endring fra et rent oljeselskap, til et mer miljøvennlig energiselskap som følger

¹⁷⁰ Fanny Hermundsdóttir og Arild Aspelund, «Sustainability innovations and firm competitiveness: A review. Journal of Cleaner Production», *Journal of Cleaner Production*, 19.10.2020, s. 2.

¹⁷¹ Libell (2021) s. 7.

¹⁷² Kim Gabrielli og Tonje Sandberg, «Lytt til markedet: Bærekraft er topplederens konkurransefortrinn», *E24*, 18.12.2020, <https://e24.no/energi-og-klima/i/LnoVK4/lytt-til-markedet-baerekraft-er-topplederens-konkurransefortrinn>, (lest mars 2023).

¹⁷³ Energi, klima og miljø, «Ny rapport om bedriftenes grønne investeringer», *NHO*, 28.12.2022, <https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/artikler/2022/gronne-investeringer/>, (lest mars 2023).

¹⁷⁴ Sjøfjell (2011) s. 314.

samfunnsutviklingen mot det grønne skiftet.¹⁷⁵ Tilsvarende illustrerer forskjellen i verdien av Tesla og General Motors konkurransefortrinnet bærekraftsfokuset utgjør.¹⁷⁶

I tillegg vil taksonomiens rapporteringskrav sikre de grønne investorene mot selskapers «green washing», der selskapene fremstår som bærekraftige på papiret uten at virksomheten deres kan dokumentere at de faktisk har en bærekraftig selskapsdrift.¹⁷⁷ Kravene som stilles til selskapene vil føre til at de setter realistiske mål om en miljøvennlig virksomhet, som har reell forankring i selskapets drift av virksomheten. Dersom selskapet markedsfører seg som bærekraftige, uten at de oppfyller kravene til taksonomiens bærekraftig selskapsdrift, vil det kunne forårsake at de grønne investorene mister tilliten til selskapet. Dette kan bidra til at selskapet mister både investorer og kunder, og på den måten får nedsatt økonomisk gevinst. Dette kan videre gi utslag gjennom et lavere utbytte til aksjeeierne, og slik at selskapers reelle ivaretagelse av miljøhensyn og bærekraftig selskapsdrift kan gi økt økonomisk gevinst.

Styrets forvaltningsansvar blir påvirket gjennom at miljø- og bærekraftshensyn blir mer fremtredende og at det stilles skjerpede krav etter EU-lovgivningen. Et økende overordnet fokus på miljø og bærekraft i selskapsdriften og næringslivet generelt kan gjøre at det for styret i flere tilfeller vil være i tråd med selskapsinteressen og i selskapets beste interesse å legge vekt på miljøet i større grad enn tidligere. De nye rettsaktene EU har gjennomført og vil gjennomføre, medfører derfor at styrets handlingsrom for å vektlegge miljøhensyn utvides.

Oljefondssjef Nicolai Tangen uttalte til DN i 2022, at oljefondet vurderte å selge seg ut av selskaper med høy klimarisiko og uten klare klimaplaner.¹⁷⁸ Dette har gitt et klart signal til andre investorer om et økt samfunnsfokus på miljø, slik at flere har begynt å stille miljøkrav til selskapene de ønsker å investere i. Dette har igjen ført til at det rettes flere klimasøksmål mot børsnoterte selskaper den siste tiden.¹⁷⁹ Store søksmål mot selskaper er kostbart og tidkrevende, noe som både tapper selskapet for kapital samt at det hindrer dem i effektiv og maksimal

¹⁷⁵ Equinor, «Statoil skifter navn til Equinor», 15.03.2018,

<https://www.equinor.com/no/news/archive/15mar2018-statoil> (lest mai 2023).

¹⁷⁶ Harald Francke Lund, «Klimavennlige og bærekraftige investeringer. «Taksonomi»», i *Klimarett, Internasjonal, europeisk og norsk klimarett mot 2030*, Hans Christian Bugge, Oslo: Universitetsforlaget 2021, s. 280-290, på s. 281.

¹⁷⁷ Guide against greenwashing, *Grønnvasking*, <https://gronnvasking.no/en/home>, (lest mars 2023).

¹⁷⁸ Nicolai Tangen og Carine Smith Ihenacho, «Oljefondet ber selskapene sette mål om netto nullutslipp», *DN*, 20.09.2022, <https://www.dn.no/innlegg/oljefondet/klima/klimarisiko/oljefondet-ber-selskapene-sette-mal-om-netto-nullutslipp/2-1-1302571>, (lest mars 2023).

¹⁷⁹ Nanette Arvesen, «Selskapets klimamål må være realistisk», *DN*, 13.03.2023, <https://www.dn.no/innlegg/styreansvar/bedrifter/oslo-bors/selskapets-klimamal-ma-vare-realistisk/2-1-1417629>, (lest mars 2023).

ressursutnyttelse. Dermed kan det lønne seg for selskaper å være «føre-var» gjennom å sette klare og ambisiøse klimamål og utslippskutt, for å sikre selskapets ivaretagelse av vinningsformålet på lang sikt.

Økt fokus på bærekraft og miljø under forvaltningen av selskapet kan etter et langsiktig tidsperspektiv føre til en harmonisering med vinningsformålet. Fordi styret er ansvarlig for å utvikle en selskapsstrategi som harmoniserer best med selskapets interesser, vil det ligge innenfor styrets forvaltningsansvar å sette klare retningslinjer for å sikre en mer bærekraftig selskapsdrift. Dette er viser at styret i dag vil måtte legge en særlig vekt på miljøhensyn der det sikrer en ivaretagelse av vinningsformålet.

4.1.2 Der vinningsformålet strider med hensynet til miljø og bærekraft

Styret vil også komme over situasjoner der en bærekraftig selskapsdrift vil stride med det overordnede vinningsformålet. Ved en slik konflikt vil styret i noen tilfeller ikke ha annet valg enn å sette miljøhensynet foran vinningsformålet, mens i andre tilfeller må styret selv foreta vurderingen av hvilken avveining som best samsvarer med selskapsinteressen.

I stadig større grad blir det inkludert miljøkrav i både lover og forskrifter, slik at styret får en lovbestemt plikt til å oppfylle miljøkravene som stilles uavhengig av om dette går på bekostning av vinningsformålet.¹⁸⁰ Målet med slik miljøregulering og miljørapportering er å belyse de negative miljøeffektene selskapsvirksomhet kan ha, for at selskapene i større grad skal begynne å ta hensyn til de eksterne konsekvensene av sine handlinger.¹⁸¹ På den måten blir miljøhensynet en større del av selskapenes beslutningsgrunnlag, noe som kan presse styret til å legge større vekt på miljøhensyn også dersom det strider med vinningsformålet.

Der styret står fritt i avveiningen mellom hensyn er det større usikkerhet rundt hvor stor vekt de kan legge på miljøhensynet, dersom en slik vektleggelse vil stride mot vinningsformålet. I noen tilfeller vil en omleggelse av selskapsvirksomheten medføre kortsiktige tap for selskapet, men omleggelsen vil så kunne gi god økonomisk gevinst på lang sikt. Et annet tilfelle er der selskapet har to valgalternativer, et bærekraftig og et ikke bærekraftig, der det som ikke er bærekraftig gir større økonomisk vinning enn det bærekraftige. I andre tilfeller kan kostnaden

¹⁸⁰ Sjøfjell (2011) s. 314.

¹⁸¹ Sjøfjell (2011) s. 315.

selskapet blir påført som følge av å vektlegge miljø- og bærekraftshensynet bli større enn den økonomiske gevinsten selskapet oppnår. Etter aksjelovgivningen skal som nevnt aksje- og allmennaksjeselskaper drives med sikte på økonomisk gevinst.¹⁸² En avgjørende vektleggelse av miljøhensyn kan i verste fall medføre at selskapene ikke lenger genererer gevinst. Det kan bety at selskapet går konkurs som følge av at de ikke egner seg til å være bærekraftige og samtidig oppnå økonomisk vinning.

Det skal videre i oppgaven tas stilling til hvorvidt styret vil ha en slik adgang til å prioritere miljø- og bærekraftshensynet foran vinningsformålet, i kraft av avveiningen av hensyn som de skal foreta gjennom sitt forvaltningsansvar.

4.1.3 Adgangen styret har til å sette hensynet til miljø og bærekraft foran vinningsformålet

Selskapets samfunnsansvar er et stadig mer fremtredende moment for styret å ta hensyn til, under behandlingen av hvilke forretningsmessige beslutninger selskapet skal foreta.¹⁸³ Samfunnsansvaret ved forvaltningen av selskapet kan blant annet belyses ved at det foreligger alminnelig aksepterte etiske normer i samfunnet, som det er forventet at selskaper og næringslivet følger. Dersom det etter slike aksepterte etiske normer anses uetisk for et selskap å sette vinningsformålet foran miljøhensynet, kan dette være en faktor som utvider styrets handlingsrom innenfor deres forvaltningsansvar.¹⁸⁴ De etiske samfunnsnormene setter ikke rettslige begrensninger, men det vil likevel påvirke forvaltningsansvaret. Normer og sosiale forventninger kan få innvirkning på hvilke handlinger selskapet ut fra den alminnelig samfunnsoppfatningen vil kunne foreta seg. Etiske samfunnsnormer er et dynamisk begrep, og normene vil endre seg i tråd med samfunnets utvikling.¹⁸⁵ I lys av klimakrisen og store selskapers miljøavtrykk gjennom sin selskapsdrift, vil det være en samfunnsforventning om at selskapene inntar en mer bærekraftig forretningsmodell. På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at styret nå har et større handlingsrom til å legge avgjørende vekt på miljøhensynet.

Hvor stor vekt selskapets ledelse kan legge på viktige samfunnshensyn under forvaltningen av selskapet, er vurdert av Høyesterett. En dom som er av stor betydning til tross for sin alder, og

¹⁸² Se forutsetningsvis aksjeloven § 1-1 (3) nr. 2.

¹⁸³ Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.9 til § 6-12, Juridika.no (lest april 2023).

¹⁸⁴ Sjøfjell (2011) s. 319.

¹⁸⁵ Sjøfjell (2011) s. 321.

som anses som gjeldende rett for selskapers adgang til å dele ut overskudd til allmenntilgode eller liknende formål, er Freia-dommen.¹⁸⁶ Selv om dommen knytter seg til generalforsamlingens adgang til å treffe vedtak, belyser dommen viktige momenter i adgangen selskapets styringsorganer har til å vektlegge utenforliggende hensyn som en del av selskapsinteressen når de tar forretningsmessige beslutninger. I dommen besluttet generalforsamlingens flertall å donere en pengegave til et fond for medisinsk forskning, der gaven var verdt nesten en tredel av selskapets årsoverskudd. Minoriteten av aksjonærene protesterte mot utdelingen, og mente at donasjonen ikke var berettiget ut fra selskapsinteressen og selskapets overordnede vinningsformål.¹⁸⁷

Høyesterett innledet med å poengtere at til tross for at gaven var et økonomisk offer på tidspunktet den ble gitt, kunne den få betydning for selskapet gjennom at det ville fungere som reklame, slik at oppmerksomheten selskapet fikk for gaven på sikt kunne gagne selskapet økonomisk. Der fokus på samfunnshensyn gagnar selskapet økonomisk, vil en vektleggelse av hensynet ikke gå på tvers av vinningsformålet.¹⁸⁸

Samtidig argumenterer Høyesterett videre med at selv om aksjeselskapers hovedformål er å drive en økonomisk virksomhet som oppnår gevinst, så har selskaper likevel et samfunnsansvar der de ikke kan

«isolere sig fra det samfund, hvori det virker, innskrenke sig overfor dette samfund til kun at gjøre, hva det retslig er nødt til, naar selskapets økonomi er bedst tjent dermed».¹⁸⁹

Uttalelsen viser at selskaper ikke kan forvaltes på en slik innskrenkende måte at kun en selskapsdrift som «selskapets økonomi er bedst tjent dermed» prioriteres. Samfunnsoppfatningen er at selskaper har et ansvar som går lenger enn økonomisk vinning, og at ansvaret til selskaper da må omfatte en relativt vid adgang til å ta i betraktning viktige og relevante samfunnshensyn gjennom forvaltningen av selskapet selv om det går utover utbytteadgangen til aksjeeierne for en kortere periode.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Tore Bråthen, «Samfunnsansvar – selskapers adgang til å gi gaver til allmenntilgode formål», *Praktisk økonomi og finans*, 2006/4, s. 27-32, på s. 27.

¹⁸⁷ Rt. 1922 s. 272.

¹⁸⁸ Se redegjørelsen under punkt 4.1.1.

¹⁸⁹ Rt. 1922 s. 272 på side 275.

¹⁹⁰ Bråthen (2006) s. 29.

Flertallet presiserer også at dersom utdelingen fra selskapet «tjener et formaal, om hvis godhet og viktighet der ikke kan reises tvist», så har generalforsamlingen adgang til å gi gaver til tross for at det vil medføre et stort innhugg i selskapets utdelingsgrunnlag til aksjeeierne. Selv om uttalelsen knytter seg til generalforsamlingens beslutningsadgang, får uttalelsene betydning for hvordan styrets handlingsrom blir påvirket av samfunnshensynene. Uttalelsene kan tolkes som at en forvaltning som ikke direkte gir økonomisk gevinst til selskapet og aksjeeierne, likevel kan være forsvarlig dersom det er tale om et samfunnshensyn av særlig stor viktighet. Uttalelsen åpner for at styret har adgang til å prioritere relevante samfunnshensyn, til tross for at det går utover den større økonomiske gevinsten selskapet kunne oppnådd ved å prioritere annerledes.

Til forskjell fra oppgavens fokus på miljø- og bærekraftshensyn var Høyesteretts vurdering i Freia-dommen om en gave til et samfunnsnyttig formål, som var svært aktuelt og viktig på tiden dommen ble avsagt. Dagens situasjon med den globale miljøkrisen viser miljøhensynets viktighet og relevans som et samfunnshensyn som selskaper ikke kan isolere seg fra. På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at selskapet kan legge vekt på miljøhensyn selv om dette medfører kortsiktig tap for selskapet, særlig dersom det på lang sikt vil lønne seg økonomisk for selskapet. Høyesterett går også enda lenger i sine uttalelser i Freia-dommen, der de presiserer at selskapet ikke kan «isolere sig» fra samfunnet de lever i der deres samfunnsansvar går lenger enn økonomisk vinning. Dersom det er et relevant hensyn, kan selskapet ikke utelukkende legge vekt på maksimal økonomisk gevinst.

EU har også et økende fokus på miljøvennlig og bærekraftig selskapsrett gjennom regelverket utarbeidet under paraplyen «Green Deal», som setter klare krav til standarden for hvilke økonomiske aktiviteter som skal regnes som bærekraftig. Dette viser at miljølovreguleringen på selskapsrettens området får stadig større innflytelse. Det springende punkt blir om dette er et argument for å gi styret et enda videre handlingsrom til å vektlegge miljøhensyn under forvaltningen av selskapet.

Gjennomføringen av taksonomien medfører at selskaper får et bredere og strengere lovregulert rapporteringsansvar for sine bærekraftige økonomiske aktiviteter enn de har hatt tidligere. Selskaper må ta ansvar for mer detaljerte rapporteringskrav, og de må håndtere at det blir skjerpede krav til klimarisikorapportering og andre ESG-risikoer som er knyttet til deres selskapsdrift.¹⁹¹ Selskapene er videre forpliktet til å vurdere hvilke økonomiske aktiviteter som

¹⁹¹ Asker (2022) s. 233.

samsvarer med taksonomien.¹⁹² Dette legger press på selskapene til å tilpasse sin virksomhet til å bli mer bærekraftig. Rapporteringskravet vil derfor gjøre selskapsvirksomheten mer transparent. Dette vil igjen kunne påvirke styret til å innta en mer bærekraftig forretningsmodell.¹⁹³ EUs taksonomi påvirker selskapene til å endre forvaltningen av virksomheten for å imøtegå bærekraftskravene, og det vil kreve at styret tar en mer proaktiv rolle når det gjelder vurderingen av bærekraftsrisikoen i selskapet. Dette viser hvordan miljø – og bærekraftshensynet får en enda mer fremtredende rolle i selskapsretten slik at handlingsrommet styret har til å vektlegge miljø utvides.

Det nye direktivet «Corporate Sustainability Due Dilligence» vil også kunne få innvirkning på handlingsrommet styret har. Til tross for at Rådet har forkastet forslaget om reguleringen av styrets særskilte ansvar, betyr ikke det at forslaget regelverk gjør at styret står helt fritt til å unnlate å vektlegge miljøhensyn. Pliktene som opprinnelig ble lagt til artikkel 25 og 26 er nå heller inntatt i EU-kommisjonens forslag til artikkel 5 nr. 3, som pålegger selskapene å implementere bærekraft i sine retningslinjer og risikostyringssystemer.¹⁹⁴ Ettersom styret er ansvarlig for selskapets forsvarlige drift av virksomheten, vil det nye kravet til selskapenes aktsomhetsvurderinger for bærekraft i artikkel 5 legge et økt press på styret til å forvalte selskapet bærekraftig. Etter artikkel 5 må selskapet inneha prosedyrer om ansvarliggjøring for de skadelige konsekvensene virksomheten har på miljøet, og sørge for å redusere de potensielle skadelige konsekvensene virksomheten har på miljøet.¹⁹⁵ Direktivet påvirker med andre ord selskapets risikostyring, der styret må sørge for at selskapet håndterer bærekraftsrisikoen på en effektiv måte.¹⁹⁶

En vedtagelse av Rådets endringsforslag til forslaget om «Sustainability Corporate Due Dilligence»-direktivet vil få påvirkning på styrets beslutningsprosesser og prioriteringer, da styret er ansvarlig for at selskapet utarbeider konkrete tiltak for å redusere virksomhetens negative innvirkning på miljøet.¹⁹⁷ Selv om direktivforslaget ikke pålegger styret plikt om å

¹⁹² Lund (2021) s. 286.

¹⁹³ Lund (2021) s. 290.

¹⁹⁴ Rådets endringsforslag, 15024/1/22 REV 1, s. 10.

¹⁹⁵ Rådets endringsforslag, 15024/1/22 REV 1, s. 20.

¹⁹⁶ Europalov, «Aktsomhetsdirektivet om bedrifters aktsomhet overfor bærekraft og menneskerettigheter», Lovdata.no, sist oppdatert 14.02.2023, <https://www.europalov.no/rettsakt/aktsomhetsdirektivet-om-bedrifters-aktsomhet-overfor-baerekraft-menneskerettigheter/id-30089>, (lest april 2023).

¹⁹⁷ Barne- og familiedepartementet, «Norwegian Position paper on the Commission Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937», *Regjeringen*, 21.11.2022, <https://www.regjeringen.no/no/tema/forbruker/norwegian-position-paper-on-the-commission-proposal-for-a-directive-on-corporate-sustainability-due-diligence-and-amending-directive-eu-20191937/id2947851/>, (lest april 2023).

vektlegge bærekraft ved enhver beslutning de tar, må styret likevel sikre at selskapet overholder aktsomhetsvurderingene direktivet oppstiller. Styrets handlingsrom til å legge vekt på miljø- og bærekraftshensyn vil dermed bli ytterligere utvidet dersom direktivet blir vedtatt og gjennomført i norsk rett.

4.2 Konklusjon

Utgangspunktet etter norsk aksjelovgivning er at styret skal forvalte selskapet i tråd med vinningsformålet. Samtidig er det klare holdepunkter for at styret har adgang til å vektlegge andre hensyn enn vinningsformålet gjennom sitt forvaltningsansvar.¹⁹⁸ Styret har et samfunnsansvar som strekker seg lenger enn økonomisk vinning, og har handlingsrom til å legge vekt på relevante samfunnshensyn som hensynet til miljø og bærekraft.

Hvor stort handlingsrom styret har til å vektlegge miljøhensyn og andre relevante samfunnshensyn, vil påvirkes av flere faktorer. Selv om vinningsformålet er lovfestet og har dannet utgangspunktet for styrets forvaltningsplikt, vil EUs lovreguleringer sett i sammenheng med den generelle samfunnsutviklingen medføre endringer i innholdet av styrets forvaltningsplikt. Vurderingen av hva som er en forsvarlig organisering av selskapsvirksomheten er dynamisk, og vil endres i takt med samfunnsutviklingen.¹⁹⁹ Den nåværende klimakrisen tilsier at en forsvarlig selskapsforvaltning i større grad vil kunne rette seg mot et fokus som ikke lenger er utelukkende på størst mulig økonomisk gevinst for selskapet, men heller mot det overnasjonale målet om å bekjempe miljøutfordringene vi står overfor. Etter gjeldende rett kan man dermed fastslå at styrets handlingsrom til å vektlegge miljøhensyn har blitt utvidet, i tråd med at selskaper blir presset til å ha mer fokus på bærekraft. Selskapene, og styrene, får også økte plikter knyttet til oppfyllelsen av bærekraftig selskapsvirksomhet gjennom EUs «Green Deal» og det økende rapporteringskravet til bærekraft fra taksonomien.²⁰⁰ Det nye «Corporate Sustainability Reporting Directive» (CSRD) som trer i kraft i Norge den 1. januar 2024 medfører videre at flere aktører enn etter det gjeldende regelverket blir omfattet, i tillegg til at aktørene må gi mer detaljerte og spesifikke rapporteringskrav.²⁰¹ Dette får igjen betydning for styrets avveininger av motstridende hensyn,

¹⁹⁸ Eksempelvis, Aarbakke, m.fl. *Aksjeloven, Lovkommentar*, Note 1.10 til § 6-12, Juridika.no (lest april 2023) og Bråthen (2019) s. 71.

¹⁹⁹ Sjøfjell (2011) s. 321.

²⁰⁰ (EU) 2020/852: Taksonomi-forordningen og (COM) 2019/640: European Green Deal.

²⁰¹ Direktiv om Corporate Sustainability Reporting (EU) 2022/2464.

der de nå har større rettskildemessig grunnlag for å tillegge miljøsensyn vekt under forvaltningen av selskapet.

Det er også varslet strengere lovregulering på området av EU, og forslaget om «Corporate Sustainability Due Dilligence»-direktivet (CSDD) er under behandling i EU-Parlamentet.²⁰² Direktivet er ikke vedtatt ennå, og er da ikke å regne som gjeldende rett. Dersom forslaget blir vedtatt vil direktivet gi styret et økt ansvar knyttet til å sikre at selskapets forretningsmodell og strategi innehar konkrete tiltak for å redusere virksomhetens negative innvirkning på miljøet. Men, forpliktelsene etter CSDD-direktivet ligger ikke utelukkende til styret, og direktivforslaget oppstiller heller ingen konkrete plikter til styrets beslutningsgrunnlag innenfor forvaltningsansvaret. Styret vil fortsatt selv være ansvarlig for å forvalte selskapet slik de mener ivaretar selskapsinteressen på best måte.

Styret har også kun adgang til å sette miljøsensyn foran vinningshensynet så lenge det ikke medfører en vedvarende og absolutt endring av selskapets overordnede formål om å oppnå økonomisk gevinst, da dette vil stride mot aksjeloven.²⁰³ I Freia-dommen kom Høyesterett frem til at en pengegave til et veldedig formål, ikke var i strid med det langsiktige vinningsformålet fordi gaven var til et samfunns viktig formål, det var et kortsiktig tap, og det kunne gagne selskapet på lang sikt.²⁰⁴ Aksjelovene og høyesterettspraksis forstås dermed til å sette en skranke for hvor stor betydning miljøsensynet kan få gjennom forvaltningen av selskapet. EUs bærekraft-initiativ gjennom «Green Deal» og «Sustainable Finance» har også et overordnet formål om at forvaltningen av selskapsvirksomhetene skal sikre en mer miljøvennlig selskapsvirksomhet, uten at en slik omleggelse skal gå på bekostning av den økonomiske veksten næringslivet og selskapsretten søker å oppnå.²⁰⁵ I lys av gjeldende rett og kommende lovgivningen fastslås det at aksjeselskap har et lovfestet hovedformål om å oppnå økonomisk vinning, og selskapene kan derfor ikke gå fullstendig bort fra det overordnede hensynet til tross for at miljøsensynet har fått større gjennomslagskraft i selskapsretten.²⁰⁶ Styret har likevel fått et større handlingsrom til å innta miljø og bærekraft under forvaltningen av selskapet. Det medfører at forvaltningsansvaret blir mer omfattende, der styret både må ivareta den

²⁰² Rådets endringsforslag, 15024/1/22 REV 1.

²⁰³ Forutsetningsvis i aksjeloven § 1-1 (3) nr. 2 der det slås fast at hovedregelen er et krav til at aksjeselskaper innehar et økonomisk formål.

²⁰⁴ Rt. 1922 s. 272 på side 274.

²⁰⁵ European Commission, «Overview of sustainable finance», https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en, (Lest april 2023).

²⁰⁶ Forutsetningsvis i aksjeloven § 1-1 (3) nr. 2 der det slås fast at hovedregelen er et krav til at aksjeselskaper skal inneha et økonomisk formål.

tradisjonelle selskapsinteressen om å oppnå økonomisk vinning i tillegg til de nye samfunnsinteressene som gjør seg gjeldende.

På bakgrunn av dette kan det konkluderes med at styret har et handlingsrom gjennom sin adgang til å foreta selvstendige avveininger mellom hensyn, til å legge avgjørende vekt på bærekraftige alternativer til tross for at det medfører kortsiktige tap eller noe lavere økonomisk gevinst for selskapet enn alternativet som ikke er bærekraftig. Handlingsrommet har dermed blitt utvidet slik at det nå gir flere valgmuligheter for styrene, så lenge forvaltningen er innenfor aksjelovgivningens rammer.

5 Avsluttende bemerkninger – Hvordan kan miljøhensynet få større gjennomslagskraft?

Miljøhensynet har fått økt gjennomslagskraft i selskapsretten, slik at det både kan og burde utgjøre en sentral faktor under styrets forvaltning av selskapet. Foreløpig er det derimot ingen direkte plikt for styrene til å ivareta bærekraftshensynet, annet enn selskapets rapporteringsplikt som følger av taksonomien. Når det kun er en valgmulighet for styret å ivareta hensynet til miljø og bærekraft gjennom sitt forvaltningsansvar, er det stor sjanse for at selskapene fortsetter å drive virksomhet med formål om størst mulig økonomisk gevinst og kun ivaretar hensynet til bærekraft i den grad de har rettslig plikt til. Styret valgmulighet innenfor forvaltningsansvaret, sett i sammenheng med at selskapet ikke kan gå bort fra sitt lovfestede økonomiske formål, medfører at det er avgjørende at samfunnet legger til rette for å finne en balanse mellom økonomisk vinning og bærekraftig utvikling. Klimakrisen krever at selskapene tar større ansvar for miljø og bærekraft under forvaltningen enn de gjør nå, særlig dersom selskapenes virksomhet har påvirkning på klimaet både gjennom miljøskadelige produksjonsmetoder og klimagassutslipp.

Klimautfordringene tilsier at miljøhensynet burde få større gjennomslagskraft i selskapsretten. Et virkemiddel som kan bidra til å øke miljøhensynets gjennomslagskraft, er strengere rettslig regulering av området. En strengere regulering vil føre til skjerpede krav til selskapenes miljø- og bærekraftsmål og tiltak, i tillegg til sanksjoner hvis disse målene ikke blir nådd. Dette fører til at selskapene må integrerer miljø og bærekraft i sin strategi og virksomhet, og gir disse hensynene større gjennomslagskraft under styrets beslutningsprosesser. EU ønsker å skape et felles internasjonalt regelverk på selskapsrettens område.²⁰⁷ Strengere internasjonal lovregulering kan bidra til å skape et felles standardnivå for bærekraftig praksis på tvers av ulike land og bransjer, som vil gi større forutsigbarhet og rettferdig konkurranse mellom selskaper. Likevel kan en strengere regulering også ha negative innvirkninger på selskapsretten. For det første er det vanskelig å etablere et regelverk som egner seg for alle selskapstyper. Selskapene varierer i størrelse, bransje, geografisk plassering, og organisasjonsstruktur. Disse forskjellene påvirker selskapenes kapasitet og muligheter til å overholde og etterleve regler.

²⁰⁷ Bråthen (2019) s. 43.

Mindre selskaper vil ha mindre økonomiske ressurser til å omstille og overholde de nye kravene, til forskjell fra de større selskapene. Ulike bransjer har også ulike forutsetninger for å omstille selskapene til å drive bærekraftig og miljøvennlig selskapsvirksomhet. Strengere rettslig regulering med økte plikter for selskapet, kan dermed gi økte kostnader og svakere økonomisk resultat for selskapet. Dette kan medføre at styrets nye lovpålagte plikter strider med deres alminnelige forvaltningsansvar, der de skal ivareta vinningsformålet.

På en annen side vil ikke en rettslig plikt til å ivareta miljøhensyn nødvendigvis medføre svakere resultat for selskapene. Bærekraftig selskapsdrift kan utgjøre lavere økonomisk gevinst for en periode, i tillegg til å påføre selskapet kostnader under omstillingen. Likevel er formålet bak EUs «Green Deal» og «Sustainable Finance» å mobilisere kapitalen mot et grønnere næringsliv for å muliggjøre en miljøvennlig selskapsdrift som også sikrer økonomisk vinning for selskapene.²⁰⁸ På bakgrunn av det grønne skiftet og det stadig økende fokuset på miljø og bærekraft, utgjør det en endring og en utvikling innenfor finansmarkedet der bærekraftige, grønne investeringer med langsiktige vinningsformål stadig blir mer populært å investere i.²⁰⁹ I forbindelse med EUs «Green Deal» har EU en investeringsplan, der målet er at EU i løpet av de neste ti årene skal mobilisere minst en trillion euro innenfor bærekraftige investeringer.²¹⁰ Dette vil flytte pengestrømmen mot grønne investeringer, slik at selskapene som opererer bærekraftig enklere skal kunne oppnå økonomisk gevinst. På den måten skal EUs initiativer muliggjøre en omstilling til bærekraftig selskapsdrift for de ulike selskapene, der omstillingen på lang sikt skal kunne medføre at selskapene fortsatt kan drive en økonomisk gunstig virksomhet.

Klimakrisen og fokuset på miljø og bærekraft har medvirket til en dreining i næringslivets fokus, der formålet bak investeringene har fått større betydning.²¹¹ Som gjennomgått, vil ikke en plikt for styret til å ivareta miljøhensyn under forvaltningen nødvendigvis bety kroken på døren for selskapenes økonomiske vekst. Det grønne skiftet innebærer at næringslivet nå legger mer til rette for grønne investeringer, slik at selskapene som legger avgjørende vekt på miljøhensyn i det lange løp kan oppfylle det overordnede vinningsformålet. På den måten vil det at styret får strengere plikt til å ivareta miljøhensynet under sin forvaltning av selskapet,

²⁰⁸ Lund (2021) s. 280.

²⁰⁹ Per Stefan Præsterud, «Investorer pøser penger inn i grønne fond, *Finansavisen*, 03.04.2022, <https://www.finansavisen.no/nyheter/energi/2022/04/03/7845988/investorer-poser-penger-inn-i-gronne-fond>, (lest april 2023).

²¹⁰ European Commission, «Overview of sustainable finance», https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en (lest april 2023).

²¹¹ Lund (2021) s. 280.

ikke automatisk føre til at vinningshensynet blir tilsidesatt. Med fokusskiftet både i samfunnet og i lovgivningen vil en bærekraftig forvaltning av selskapet med tiden kunne gi større økonomisk vinning for selskapet, slik at miljøhensynet og vinningsformålet ikke lenger blir to motstridende hensyn.

6 Litteraturliste

Norsk rett

Lovtekst

- 1814 Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven).
- 1992 Lov 27. november 1992 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv (EØS-loven).
- 1997 Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).
- 1997 Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).
- 1998 Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv (regnskapsloven).
- 2021 Lov 18. juni 2021 nr. 99 om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven).
- 2021 Lov 22. desember 2021 nr. 161 om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer.

Forarbeider

Norges offentlige utredninger

- NOU 1992:29 Lov om aksjeselskaper.
- NOU 1996:3 Ny aksjelovgivning.
- NOU 2010:1 Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet.

Odelstingsproposisjoner

Ot.prp. nr. 36 (1993-1994)

Lov om aksjeselskaper.

Ot.prp. nr. 45 (2002-2003)

Lov om endring i menneskerettsloven mv.

Stortingsmeldinger

St.meld. nr. 10 (2008-2009)

Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi.

St.meld. nr. 13 (2020-2021)

Om klimaplan for 2021-2030.

Stortingsproposisjoner

Prop. 48 L (2012-2013)

Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover.

Innstillinger

Innst. S nr. 200 (2008-2009)

Innstilling fra utenrikskomiteen om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi.

Høyesterettspraksis

Rt. 1922 s. 272.

Freia-dommen.

HR-2018-570-A.

HR-2020-2472-P.

EU/EØS/Internasjonale kilder

Folkerettslige traktater

EØS-avtalen

Avtale om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), Porto 1992, ikrafttredelse 1. januar 1994.

TEUV

Consolidated version of the Treaty on the Function of the European Union, (Treaty of Lisbon, 13. December 2007), 26. October 2012, 2012/C 326/01.

Parisavtalen

Paris Agreement, 12. desember 2015, ikrafttredelse 4. november 2016.

EUs vedtatte rettsakter

(EU) 2020/852

Europaparlamentets- og rådsforordning av 18. juni 2020 om etablering av et rammeverk for å fremme bærekraftige investeringer og om endring av forordning (EU) 2019/2088.

(EU) 2022/2464

Directive of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting.

EUs forslag til rettsakter

(COM) 2022/71

Proposal for a Directive of The European Parliament and of The Council of 23. February 2022 on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937.

15024/1/22 REV 1

General Approach of the Council of the European Union of 20. November 2022 regarding (COM) 2022/71 Proposal for a Directive of The European Parliament and of The Council on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937.

EUs kommisjonsuttalelser

2013/167/COM

Communication from the Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions, The 2015 International Climate Change Agreement: Shaping international climate policy beyond 2020 Consultative Communication.

- (COM) 2018/097 Communication from the Commission to The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of The Regions of 8. March 2018, Action Plan: Financing Sustainable Growth.
- (COM) 2019/640 Communication from the Commission to The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions of 11. December 2019, The European Green Deal.
- (COM) 2021/390 Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions Empty of 6. July 2021, Strategy for Financing the Transition to a Sustainable Economy.

Litteratur

- Aarbakke mfl. (2022) Aarbakke, Magnus, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad og Jan Skåre, «*Aksjeloven, Lovkommentar*», ajournført versjon av aksjeloven, lovkommentar bekreftet a jour per 1. januar 2022.

Tilgjengelig her:

<https://juridika.no/no/lov/1997-06-13-44/kommentar?q=aksjeloven>

- Aarbakke mfl. (2022) Aarbakke, Magnus, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad og Jan Skåre, «*Allmennaksjeloven, Lovkommentar*», ajournført versjon av allmennaksjeloven, lovkommentar bekreftet a jour per 1. januar 2022.

Tilgjengelig her:

<https://juridika.no/no/lov/1997-06-13-45/kommentar?q=allmennaksjeloven>

Andenæs (2016)

Andenæs, Mads Henry ved Ole Andenæs, Stig Berge og Margrethe Buskerud Christoffersen, *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3. utgave, Oslo: M. H. Andenæs, 2016.

Asker (2022)

Asker, Line, «EUs handlingsplan for bærekraftig finans», *Praktisk økonomi og finans*, 2022/3, årgang 38, s. 225-234.

Tilgjengelig her:

<https://juridika.no/tidsskrifter/praktisk-økonomi-og-finans/2022/3/artikkel/asker>

Bareil (2021)

Bareil, Lea, Benedikt Graf, Stephan Pachinger, John Sichelschmidt, Sharon Sloof, «What are «green» economic activities? EU pioneering the development of a common understanding», *Lexology*, 12.08.2021, (lest april 2023).

Tilgjengelig her:

<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=ee388a21-c8bf-4bb5-b1c9-eff5281bf7b2>

Blandhol (2015)

Blandhol, Sverre, Henriette N. Tøssebro, Øystein Skotheim, «Innføring i juridisk metode», *Jussens venner*, 2015/6, årgang 50, s. 310-345.

Tilgjengelig her:

<https://juridika.no/tidsskrifter/jussens-venner/2015/6/artikkel/blandhol>

- Bråthen (2006) Bråthen, Tore, «Samfunnsansvar – selskapers adgang til å gi gaver til allmenntilgode formål», *Praktisk økonomi og finans*, 2006/4, s. 27-32.
- Tilgjengelig her:
- <https://juridika.no/tidsskrifter/praktisk-økonomi-og-finans/2006/4/artikkel/bråthen>
- Bråthen (2019) Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 6. utgave, Oslo: Focus, 2019.
- Bråthen (2021) Bråthen, Gina, *Karnov lovkommentar: Aksjeloven – asl. 1997*, Lovdata.no (Pro), 01.09.2021.
- Bugge (2021) Bugge, Hans Christian, *Klimarett, Internasjonal, europeisk og norsk klimarett mot 2030*, Oslo: Universitetsforlaget, 2021.
- Bøhren (2011) Bøhren, Øyvind, *Eierne, styret og ledelsen – Corporate governance i Norge*, 1.utgave, Oslo: Fagbokforlaget, 2011.
- Christoffersen (2022) Christoffersen, Margrethe Buskerud, *Karnov lovkommentar: Aksjeloven – asl. 1997*, Lovdata.no (Pro), 20.03.2022.
- EU (2023) European Commission, «A European Green Deal», (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:
- https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
- EU (2023) European Commission, «Corporate Sustainability Due Diligence», (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:

- https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-sustainability-due-diligence_en#what-are-the-obligations-for-companies-and-their-directors
- EU (2023) European Commission, «EU taxonomy for sustainable activities», (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:
- https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
- EU (2023) European Commission, «Overview of sustainable finance», (lest april 2023).
- Tilgjengelig her:
- https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en
- Europalov (2023) Europalov, «Aktsomhetsdirektivet om bedrifters aktsomhet overfor bærekraft og menneskerettigheter», *Lovdata*, sist oppdatert 14.02.2023, (lest april 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.europalov.no/rettsakt/aktsomhetsdirektivet-om-bedrifters-aktsomhet-overfor-baerekraft-menneskerettigheter/id-30089>
- Familiedepartementet (2022) Barne- og familiedepartementet, «Åpenhetsloven», *Regjeringen*, sist oppdatert 21.11.2022, (lest mai 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.regjeringen.no/no/tema/forbruker/apenhetsloven/id2947848/>

- Familiedepartementet (2022) Barne- og familiedepartementet, «Norwegian Position paper on the Commission Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937», *Regjeringen*, 21.11.2022, (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.regjeringen.no/no/tema/forbruker/norwegian-position-paper-on-the-commission-proposal-for-a-directive-on-corporate-sustainability-due-diligence-and-amending-directive-eu-20191937/id2947851/?expand=factbox2947861>
- FN-sambandet (2020) FN-sambandet, «Parisavtalen», sist oppdatert 22.12.2020, (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/parisavtalen>
- FN-sambandet (2023) FN-sambandet, «FNs bærekraftsmål», sist oppdatert 19.01.2023, (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- Hermundsdottir (2020) Hermundsdottir, Fanny, Arild Aspelund, «Sustainability innovations and firm competitiveness: A review.», *Journal of Cleaner Production*, 19.10.2020.
- Høgberg (2019) Høgberg, Alf Petter, og Jørn Øyrehagen Sunde, *Juridisk metode og tenkemåte*, 1. utgave, Oslo: Universitetsforlaget, 2019.

- Libell (2021) Libell, Henrik Pryser, «Hva er nytt i EUs nye taksonomiforordning – og hva betyr den for Norge?», *Juridika Innsikt*, 12.05.2021.
- Tilgjengelig her:
- <https://juridika.no/innsikt/hva-er-nytt-i-eus-nye-taksonomiforordning-og-hva-betyr-den-for-norge>
- Meyer-Myklestad (2017) Meyer-Myklestad, Johannes, «Praktiske innfallsvinkler til forsvarlighetsvurderingen av egenkapital og likviditet i aksjeselskaper», *Jussens venner*, 2017/1, vol. 52, s. 45-66.
- Tilgjengelig her:
- <https://juridika.no/tidsskrifter/jussens-venner/2017/1/artikkel/meyer-myklestad>
- Midttun (2014) Midttun, Atle, «Bedrifters samfunnsansvar i en global økonomi», *Praktisk økonomi og finans*, 2014/3, vol. 30, s. 202-211.
- Tilgjengelig her:
- <https://juridika.no/tidsskrifter/praktisk-økonomi-og-finans/2014/3/artikkel/midttun>
- Miljødepartementet (2020) Klima- og miljødepartementet, «Green Deal», *Regjeringen*, 07.02.2020, (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/feb/green-deal/id2689681/>
- Miljødepartementet (2021) Klima- og miljødepartementet, «Internasjonalt klima- og miljø samarbeid», *Regjeringen*, sist oppdatert 05.10.2021, (lest mai 2023).
- Tilgjengelig her:

- <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/internasjonalt-klima--og-miljoarbeid/id2339820/?d=w7de5dc96160f4c1cb5d5dc5a985489ae>
- Miljødirektoratet (2021) Miljødirektoratet, «Om Europas grønne giv», sist oppdatert 24.06.2021, (lest mars 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/internasjonalt/gronn-giv/europas-gronne-giv/>
- Miljødepartementet (2021) Klima- og miljødepartementet, «Klimaendringer og norsk klimapolitikk», *Regjeringen*, sist oppdatert 22.10.2021, (lest mai 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/klimaendringer-og-norsk-klimapolitikk/id2636812/>
- Miljødepartementet (2021) Klima- og miljødepartementet, «Vil styrke klimamålene for skipsfarten», *Regjeringen*, 26.11.2021, (lest mai 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-styrke-klimamalene-for-skipsfarten/id2889907/>
- Miljødirektoratet (2023) Miljødirektoratet, «Miljøstatus: Klima», *Miljøstatus*, sist oppdatert 17.04.23, (lest april 2023).
- Tilgjengelig her:
- <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/>

NHO (2022) Energi, klima og miljø, «Ny rapport om bedriftenes grønne investeringer», *NHO*, 28.12.2022, (lest mars 2023).

Tilgjengelig her:

<https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/artikler/2022/gronne-investeringer/>

NHO (2023) Representatives of Nordic enterprises, «Opinion regarding The Corporate Sustainability Due Diligence Directive», *NHO*, 02.03.2023, (lest april 2023).

Tilgjengelig her:

<https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/ue-diligence-joint-letter---march-2-2023-1.pdf>

Perland (1999) Perland, Olav Fr., «Styreansvar etter de nye aksjelovene – har ansvaret blitt skjerpet?», *Tidsskrift for forretningsjuss*, 1999/2, årgang 5, s. 125-159.

Tilgjengelig her:

<https://juridika.no/tidsskrifter/tidsskrift-for-forretningsjus/1999/2/artikkel/perland>

Regjeringen (2020) EØS-notatbasen, «Green Deal», *Regjeringen*, 07.02.2020, (lest mars 2023).

Tilgjengelig her:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/feb/green-deal/id2689681/>

Regjeringen (2023) EØS-notatbasen, «Aktsomhetsdirektivet», *Regjeringen*, 14.02.2023, (lest mai 2023).

Tilgjengelig her:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2022/mars/aktsomhetsdirektivet/id2918419/>

Rocher (2013)

Rocher, Elisabeth, «Styrets ansvar for å forebygge og avdekke misligheter», *Praktisk økonomi og finans*, 2013/2, vol. 29, s. 15-19.

Tilgjengelig her:

<https://juridika.no/tidsskrifter/praktisk-økonomi-og-finans/2013/2/artikkel/roscher>

Sejersted (2011)

Sejersted, Fredrik, Finn Arnesen, Ole-Andreas Rognstad, Sten Foyen, Olav Kolstad, *EØS-rett*, 3. utgave, Oslo: Universitetsforlaget, 2011.

Sjåfjell (2011)

Sjåfjell, Beate, «Kan aksjeselskaper sette miljøet foran gevinstkravet?», *Jussens venner*, 2011/6, vol. 46, s. 309-324.

Tilgjengelig her:

<https://juridika.no/tidsskrifter/jussens-venner/2011/6/artikkel/sjåfjell>

Skoghøy (2018)

Skoghøy, Jens Edvin A., *Rett og rettsanvendelse*, 1. utgave, Oslo: Universitetsforlaget, 2018.

Smith (2021)

Smith, Matthew Raymond, «EU-taksonomi-paradigmeskifte eller mørkegrønn bakvei?», *Praktisk økonomi og finans*, 2021/2, årgang 37, s. 105-117.

<https://juridika.no/tidsskrifter/praktisk-økonomi-og-finans/2021/2/artikkel/smith>

Truyen (2005)

Truyen, Philip, *Aksjonærenes myndighetsmisbruk, en studie av asl./asal. § 5-21 og uskrevne*

myndighetsmisbruksprinsipper, Oslo: Cappelen akademiske forlag, 2005.

UN (2022)

UN News, «Stand and deliver, urges UN Secretary-General as divides threaten COP27 negotiations ahead of deadline», *United Nations*, 17.11.2022, (lest april 2023).

Tilgjengelig her:

<https://news.un.org/en/story/2022/11/1130732>

Utenriksdepartementet (2023)

Utenriksdepartementet, «Slik blir EØS-regelverk til», *Regjeringen*, sist oppdatert 21.03.2023, (lest mars 2023).

Tilgjengelig her:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/europapolitikk/eos1/eos-regelverk/id686837/>

World bank (2021)

The World Bank, «Sustainable finance», 05.09.2021, (lest mars 2023).

Tilgjengelig her:

<https://www.worldbank.org/en/topic/financialsector/brief/sustainable-finance>

Woxholth (2021)

Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 7. utgave, Oslo: Gyldendal, 2021.

Nyhetsartikler

Arvesen, Nanette, «Selskapets klimamål må være realistisk», *DN*, 13.03.2023,

<https://www.dn.no/innlegg/styreansvar/bedrifter/oslo-bors/selskapets-klimamal-ma-vare-realistisk/2-1-1417629>, (lest mars 2023).

Equinor, «Statoil skifter navn til Equinor», 15.03.2018, <https://www.equinor.com/no/news/archive/15mar2018-statoil> (lest mai 2023).

Frøli, Are «EU-parlamentet har stemt ja til klimatoll», *E24*, 18.04.2023, <https://e24.no/internasjonaoekonomi/i/13e6X9/eu-parlamentet-har-stemt-ja-til-klimatoll> (lest april 2023).

Gabrielli, Kim og Tonje Sandberg, «Lytt til markedet: Bærekraft er topplederens konkurransefortrinn», *E24*, 18.12.2020, <https://e24.no/energi-og-klima/i/LnoVK4/lytt-til-markedet-baerekraft-er-topplederens-konkurransefortrinn>, (lest mars 2023).

Guide against greenwashing, *Grønnvasking.no*, <https://gronnvasking.no/en/home>, (lest mars 2023).

NRK, «Historisk rekord for grønne investeringer», 26.01.2023, <https://www.nrk.no/nyheter/historisk-rekord-for-gronne-investeringer-1.16272702>, (lest mars 2023).

Præsterud, Per Stefan, «Investorer pøser penger inn i grønne fond», *Finansavisen*, 03.04.2022, <https://www.finansavisen.no/nyheter/energi/2022/04/03/7845988/investorer-poser-penger-inn-i-gronne-fond>, (lest april 2023).

Strömberg, Anna, «EUs nye klimaregler vil endre forvaltningsbransjen for alltid», *E24*, 17.01.2022, <https://e24.no/energi-og-klima/i/47GOra/eus-nye-klimaregler-vil-endre-forvaltningsbransjen-for-alltid>, (lest mars 2023).

Tangen, Nicolai og Carine Smith Ihenacho, «Oljefondet ber selskapene sette mål om netto nullutslipp», *DN*, 20.09.2022, <https://www.dn.no/innlegg/oljefondet/klima/klimarisiko/oljefondet-ber-selskapene-sette-mal-om-netto-nullutslipp/2-1-1302571>, (lest mars 2023).